

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1184

26. PROSINCA 2025. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Sretna 2026.

SADRŽAJ

4

Božićne poslanice
**Nadbiskupa Németa
i biskupa Svaline,
Fazekasa i Štefkovića**

8

Održana sjednica Hrvatskog
nacionalnog vijeća u Subotici
**Sumiranje rezultata i pla-
novi ustanova za 2026.**

12

Jasna Vojnić, predsjednica
Hrvatskog nacionalnog vijeća
u Republici Srbiji
Godina vidljivih rezultata

16

Javni natječaj
**Program razvoja poljo-
privrede hrvatske zajed-
nice u Republici Srbiji**

26

Obiteljska proizvodnja u Monoštoru
**Paprika iz kuće Francuz:
tradicija koja se održava
radom, ne brzinom**

30

HKD Šid
**Knjižnica u spomen
na Bogdana Mesingera**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Svim čitateljima
i suradnicima

**Sretnu novu
2026. godinu**
želi

NIU »Hrvatska riječ«

Isus, Sin Božji postao je čovjek

Bog je toliko ljubio svijet da je poslao Sina svoga jedinoga koji je uzeo tijelo čovjeka i koji je živio među nama da bismo mi imali život u punini.

Ovo je središnja istina božićnih blagdana. Prvi korak u božićnim događanjima povukao je Bog: poslao je svoga Sina u materijalni svijet svega vidljivoga. Ovim potezom Bog je svima nama dao do znanja da On voli svako stvorenje koje se nalazi na ovoj zemlji. Ali Bog posebno voli čovjeka, i to svakoga čovjeka. Od svih stvorenja samo čovjeku je Bog dao sposobnost razumnog odnosa prema njemu, prema drugim ljudima i odgovornost za stvoreni svijet. A znamo i zašto: Isus, Sin Božji postao je čovjek kada je na vidljiv način došao k nama. Ovom svojom pojavom u ljudskom, vidljivom tijelu, uzdigao je naš svijet u svoj božanski život, te nas sve učinio dionicima božanske stvarnosti.

Svakog Božića čujemo krik ljudi, krik ranjenog čovjeka, a posebno siromaha, koji najviše trpe zbog klimatskih promjena, kojima se oduzima dostojanstvo i pravo na normalan život. Svaki Božić je krik ranjene zemlje koja

očekuje brižno djelovanje nas, ljudi, u borbi za spas svega stvorenoga.

Ove godine imao sam priliku posjetiti Afriku. Afrika je kontinent nade. Religija u Africi, u gotovo svim svojim oblicima, definira svakodnevni život. Kršćanska vjera, sa svojim karakterom, društvenim, humanitarnim i obrazovnim inicijativama nalazi vrlo plodno tlo u tom okruženju. Život, vjerska praksa i dinamika afričkih kršćana trebali bi biti primjer i izazov za sve obeshrabrene, melankolične i ogorčene europske katolike i kršćane (pa i naše u Srbiji): kršćanska vjera može i trebala bi biti izvor radosti, snage i nade u bolji život.

Za nadolazeće božićne blagdane ovo je upravo ono što želim svima vama, dragi katolici, kršćani i svi ljudi dobre volje: pronađite radost, pravu radost i nadu u životu, u svakom trenutku svog života. Ljubimo i poštujemo sve ljude, cijenimo i brinimo se za naš zajednički dom: ovaj stvoreni svijet u kojem živimo.

Sretan Božić i čestitu novu godinu želim svima vama.

dio iz Božićne poslanice kardinala Ladislava Németya, SVD, beogradskog nadbiskupa i metropolite

Božić nas vraća školi mira i jednostavnosti

Draga braćo i sestre u Kristu, dok slavimo Gospodinovo Rođenje, upućujem vam riječ blizine i ohrabrenja. U vremenu napetosti i nesigurnosti Božić nam ponovno donosi svjetlo koje razgони tamu (Iz 9,1). Poput pastira koji su noću bdjeli (Lk 2,8), i mi često nosimo umor i brige, ali anđeo i nama govori: »Ne bojte se! Danas vam se rodio Spasitelj« (Lk 2,10–11). Bog dolazi upravo ondje gdje smo ranjivi, da s nama gradi mir utemeljen na istini, pravdi, ljubavi i slobodi.

U završetku Jubilarne godine 2025. zahvalni smo za mnoge milosti: obnovljenu vjeru, veću osjetljivost za potrebite, povratak sakramentima, hodočašća i iskustvo Božje blizine. Jubilej nas uči da je obraćenje put na kojem nas Bog strpljivo prati (Ps 85,12). Neka plodovi ove godine jačaju naše obiteljske i župne zajednice.

Božić nas vraća Nazaretskoj obitelji, školi mira i jednostavnosti. Ohrabrujem vas da u domovima negujete vrijeme jednih za druge, praštanje, razgovor i brigu za slabije. Zajednice koje se brinu postaju znak nade u svijetu podjela. U društvu punom napetosti naše kršćanske

obitelji neka budu mjesta poštovanja, odgovornosti i povjerenja.

Ne dopustimo da nas teškoće obeshrabre. Kršćanska nada nije optimizam, nego povjerenje u Boga koji vodi povijest. Krist, rođen u nemirnom svijetu sličnom našem, donosi mir onima koji mu otvaraju srce. Apostol Pavao nas poziva: »Dobrim pobjeđuj zlo« (Rim 12,21) – program Božića i života.

Bog je blizu: »Riječ tijelom postade i nastani se među nama« (Iv 1,14) – u našim radostima i brigama. Hrabro nosite svjetlo vjere u svoje obitelji, na radna mjesta i u

zajednice. Zahvaljujem vam za vjernost, služenje i tiho svjedočanstvo tijekom protekle godine.

»Neka te Gospodin blagoslovi i čuva... neka ti mir podari!« (Br 6,24–26).

Sretan i blagoslovljen Božić te milošću ispunjena Nova 2026. godina!

U Srijemskoj Mitrovici, o Božiću 2025.

biskup Srijemske biskupije
Fabijan Svalina

Primiti Isusa u naša srca

Drage moje sestre i braćo moja u Kristu!

Ovih ćemo dana zaključiti Svetu Godinu. Ovaj kratki isječak našega prolaznog života treba nas, vjernike, potaknuti na razmišljanje: kako smo iskoristili od dragoga Boga darovano milosno vrijeme? Mnogi su od nas imali prigodu hodočastiti u Rim ili u svetišta u našoj blizini. Drugi su pak mogli sudjelovati na raznim duhovnim susretima vezanima uz ovu jubilejsku godinu. Bilo je i onih koji nisu imali mogućnosti sudjelovati ni u jednome od toga, ne svojom krivnjom, ali su se ipak pomolili i posvetili više pozornosti svojem duhovnom životu. No, naposljetku si postavljamo niz pitanja: jesmo li poboljšali svoj odnos prema dragome Bogu i prema svojim bližnjima? Jesmo li mislili na one koji su u potrebi? Jesmo li prema njima učinili neko djelo milosrđa? Jesmo li bili mirotvorci? Jesmo li se pomirili s onima s kojima već dugo godina ne razgovaramo? Ukratko, jesmo li bili hodočasnici vjere, nade i ljubavi? Zacijelo će ta pitanja ostati i dalje prisutna u našoj budućnosti, ali se nadamo da će nam Gospodin dati još prigoda za ostvarenje svega toga. Naš se nebeski Otac u svojoj ljubavi sažalio nad nama te je poslao svoga Sina na ovaj svijet –

na svijet u kojem smo mi ljudi, na neki način, zalutali, ispraznili se, opteretili raznim krivim idejama, zaboravljajući na ono što je najvažnije: ljubav. O tom otajstvu, o toj velikoj Božjoj ljubavi, piše nam sv. Pavao u Poslanici Titu.

Prije 2025 godina, Isusovim rođenjem, započeo je proces iscjeljenja našega svijeta. Taj proces nije čovjeku nametnut nasilno; Bog je, u poniznosti Djeteta, u svoje Sinu Isusu Kristu, poželio roditi se u nama. Zato, kada u sebi dopustimo to rođenje, kada doista primimo Isusa u svoja srca, tek tada Božić dobiva pravi smisao.

Na to nas usmjeruje svima poznata rečenica Angelusa Silesiusa, svećenika, pjesnika i mistika iz 17. stoljeća: »Da se Isus i tisuću puta rodio u Betlehemu, uzalud bi bilo ako se u tvom srcu nije rodio«.

Svim vjernicima i svakom čovjeku dobre volje od srca želim čestit i miran Božić. Primajući Isusa u svoja srca budimo ljudi vjere, nade i ljubavi. Neka sve vas dragi Bog blagoslovi i prati u novoj godini.

dio iz božićne poslanice biskupa Subotičke biskupije
Franje Fazekasa

Bog je došao u poniznosti jaslica

Draga braćo i sestre po vjeri u Isusa Krista!

U svetoj božićnoj noći mi kršćani slavimo rođenje Gospodina našega Isusa Krista. Očima vjere, u betlehemsom djetetu položenom u jase, promatramo Boga koji je postao čovjekom. U neizrecivom otajstvu Božjeg utjelovljenja Crkva prepoznaje srž svoje vjere. Sveti Grgur Nazijanski tu istinu ovako je sažeo: »Što nije uzeto, nije ni otkupljeno«. Sin Božji je uzeo puninu naše ljudske naravi, da bismo mi po njemu mogli primiti puninu božanskoga života.

Upravo tu vjeru Crkva je ispovjedila prije 1700 godina na Nicejskom saboru: Isus Krist, jednorodni Sin Božji, rođen a ne stvoren, iste je biti s Bogom Ocem. Da, Isus Krist je pravi Bog od pravoga Boga! Taj isti Sin Božji radi našega je spasenja sišao s nebesa, utjelovio se i postao čovjekom – pravim čovjekom, jednim od nas, nama u svemu jednakim, osim u grijehu. Od presudne je važnosti stvarnost utjelovljenja u cijelosti uzeti u obzir, jer inače – kako nas upozorava papa Lav XIV. – postoji opasnost da Isusa Krista svedemo na neku vrstu karizmatičnog vođe ili nadčovjeka.

FOTO: Marko Mišević

U svijetu ranjenom sukobima, podjelama, strahovima i nepovjerenjem, vjera u utjelovljenoga Boga pruža nam utjehu i pouzdanje. Upravo u ovakav svijet došao je Bog kao maleno djetesce, nezaštićeno, u poniznosti jaslica – te nam poručuje da se spasenje ne rađa iz sile, nego iz ljubavi koja se daruje, iz blizine koja liječi, iz nade koja ne razočarava.

Dok slavimo rođenje Gospodina našega Isusa Krista, mi koji se dičimo njegovim imenom, pozvani smo čuvajući jedinstvo vjere, graditi zajedništvo među svim ljudima i svjedočiti ljubav koja polazi od betlehemske jaslice i proteže se sve do križa i uskrsnuća. Neka nas stoga proslava Božića ispuni mirom, kojim nas svojim dolaskom sam Bog daruje, te neka nam umnoži vjeru, učvrsti nadu i usavrši ljubav. Isus Krist, koji je postao jednim od nas ljudi, neka u svom blagoslovu čuva naše obitelji, bolesnike, mlade i stare, sve one koji trpe, koji traže životni smisao.

Ovim mislima svim kršćanima želim sretan Božić, te blagoslovljenu novu godinu svim ljudima miljenicima Božjim!
dio iz božićne poslanice biskupa Zrenjaninske biskupije
mons. Mirka Štefkovića

Konferencija za novinare predsjednice HNV-a u Beogradu

»Hrvati u Srbiji nisu problem, oni su resurs«

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i sabor-ska zastupnica **Jasna Vojnić** održala je u prošli četvrtak, 18. prosinca, konferenciju za medije u Beogradu.

»Već osmu godinu stojim na čelu Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji. Tijekom osam godina, Hrvatsko nacionalno vijeće prošlo je put od male, slabo vidljive organizacije do institucije hrvatske zajednice u Srbiji koja danas svojim radom doprinosi ne samo Hrvatima, nego i razvoju lokalnih sredina i društva u cjelini«, poručila je Vojnić.

Kako je navela, njena je uloga u Hrvatskom saboru jasna: biti glas hrvatske zajednice u Srbiji, ali i glas svih građana Srbije u zemlji koja ima iskustvo članstva u Europskoj uniji.

»Republika Srbija je moja zemlja. Grad Beograd je moj glavni grad. I ja sam, kao i svi pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji, lojalna građanka ove države. Upravo zato ću i dalje, odgovorno i otvoreno, zastupati interese svoje zajednice, ali i interese Srbije, kako u Hrvatskom saboru, tako i u institucijama Europske unije. Hrvatskoj zajednici će biti dobro u Srbiji ako, i samo ako je dobro i svim građanima Srbije. Jer vjerujem u jednu jednostavnu istinu: samo zajedno, samo ravnopravni, možemo ići prema boljoj budućnosti u zajednici europskih zemalja – gdje, du-

boko vjerujem, svima nama i jest mjesto«, rekla je Vojnić.

Ona je ocijenila 2025. godinu za Hrvate u Srbiji kao godinu koja nije bila godina tišine.

»Bila je godina u kojoj smo previše puta morali podizati glas jer se stvari, unatoč upozorenjima, nisu rješavale.«

Prva tema o kojoj je govorila, bila je govor mržnje.

»Godinama upozoravamo da se u javnom prostoru u Srbiji sustavno brendiraju tri riječi: Hrvat, Hrvatska, ustaša. Te riječi više nisu povijesni pojmovi. One su postale etikete. Alati za diskreditaciju. Okidači za strah. Kada se riječ 'ustaša' koristi za političke protivnike, studente, novinare, onda to nije samo napad na njih. To je i poruka Hrvatima u Srbiji. I moramo to reći jasno: to nije folklor, to nije metafora, to je opasna normalizacija mržnje. Upravo zato Hrtkovci nisu samo priča iz prošlosti. Hrtkovci su rana koja još nije zacijelila. Trideset godina nakon progona Hrvata iz Srijema nigdje još uvijek nema mjesta sjećanja. Nema ni jednog kamena koji bi obilježio stradanje građana Srbije iz redova hrvatske zajednice, ali ima kuća **Vojislava Šešelja**, osuđenog ratnog zločinca u kojoj se organiziraju javna veselja, uz poruku da se devedesete ne zaborave i da strah ne prestane.«

Poručila je da to nije sloboda govora, već ponižavanje žrtava, i prema njezinim riječima, to nije put u budućnost – to je zadržavanje društva u prošlim traumama.

»Ali isto tako moram reći i ovo: ogromna većina građana Srbije ne živi u toj mržnji. Ljudi ovdje rade, žive, dijele iste probleme i iste nade. Zato kritiziramo politiku, neodgovorne i zlonamjerne pojedince, nikada narod, jer narod smo svi mi, i Srbi, i Hrvati, i svi ostali. Zato upozoravamo, ali ne pozivamo na sukob.«

Jasna Vojnić govorila je i o vrtiću u Tavankutu, koji nije otvoren kako je trebao biti.

»To više nije lokalni problem. To je test vjerodostojnosti države Srbije prema vlastitim zakonima i međunarodnim obvezama. I upravo zato želim ovdje jasno reći: pozdravljamo i zahvaljujemo Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Republike Srbije, kao i ministru **Đuriću**, što su čuli naš glas i što su se, i što će se, aktivno uključiti u traženje hitnog rješenja za ovaj problem. To može biti primjer kako institucije trebaju reagirati – odgovorno, dijaloški i u interesu djece.«

Na kraju, Vojnić je govorila o odnosima Srbije i Hrvatske.

»Kada se Hrvatska koristi kao stalni vanjski krivac, to ne jača Srbiju – to je slabi. Hrvatska nije neprijatelj Srbi-

je. Hrvatska je susjed. Partner. I država s kojom dijelimo povijest, ali i budućnost. Ako postoji problem, neka se iznese kroz institucije, činjenice i dokaze. Ali optužbe bez dokaza nisu politika – one su drama. Često opasna drama. I najčešće tu dramu plaćaju manjine, s obje strane granice.«

Na kraju konferencije je zaključila: »Hrvati u Srbiji nisu problem. Oni su resurs. Mi smo most između dvije države. Mi smo susjedi, prijatelji, rođaci, kolege. Mi znamo kako izgleda živjeti ovdje – i kako izgledaju europski standardi. Ne želimo rušiti odnose. Želimo ih normalizirati. Ne želimo sukobe. Želimo pravila koja vrijede za sve. I zato, da budem potpuno jasna: nastaviti ćemo upozoravati na govor mržnje. Nastaviti ćemo tražiti rješenje za vrtić u Tavankutu. Nastaviti ćemo govoriti o neravnopravnosti. Ali jednako tako – nastaviti ćemo pružati ruku. Graditi dijalog. Pozivati na razum. Jer budućnost Srbije i Hrvatske neće graditi oni koji viču nego oni koji imaju hrabrosti razgovarati. Na kraju godine, to je moja poruka: kritika – da. Mržnja – ne. Istina – uvijek. Mostovi – bez alternative.«

M. V. R.

Blagdanski prijem u Veleposlanstvu RH u Beogradu

U Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu u četvrtak, 18. prosinca, priređen je tradicionalni božićni i novogodišnji prijem za predstavnike hrvatskih institucija, udruga, biskupija i župa.

Okupljene je pozdravio veleposlanik **Hidajet Bišćević** uz poruku da je godina na izmaku bila krizna i teška, izražavajući nadu da će Srbija izaći iz te situacije.

»Nadam se da će Srbija prerasti i izrasti u dobronamjernog i odgovornog susjeda Hrvatskoj te da će to, u tom kontekstu, biti velika dobrobit i za hrvatsku zajednicu u Srbiji«, rekao je Bišćević.

Govoreći o hrvatskoj zajednici u Srbiji, spomenuo je nadu da se prevladaju postojeća stanja, razlike i prijepori, te da će se vodstvo zajednice moći posvetiti stvarnim interesima zajednice, oslobođeno tereta prošlosti.

»Usudio bih se reći da se prevladava jedna višegodišnja apatija koja postoji u našoj zajednici«, kazao je.

Na kraju je pozvao srijemskog biskupa mons. **Fabijana Svalinu** da okupljenima udijeli blagoslov.

M. V. R.

Održana sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Subotici

Sumiranje rezultata i planovi ustanova za 2026.

***HNV pozitivno ocijenio planove ZKVH-a i NIU Hrvatska riječ.
Sumirani rezultati HNV-a. Najavljen natječaj za poljoprivrednike***

Hrvatsko nacionalno vijeće na sjednici održanoj 22. prosinca u Subotici pozitivno je ocijenilo Program rada i financijski plan Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za 2026. godinu, kao i revidirani financijski plan rada i poslovanja NIU *Hrvatska riječ* za 2025. godinu te Plan rada i poslovanja NIU *Hrvatska riječ* za 2026. godinu. Za predstavnice hrvatske nacionalne manjine u Savjetu za međunarodne odnose u Gradu Somboru izabrane su **Zlata Vasiljević** i **Snežana Periškić Pejak**.

Vijećnicima je prezentirano usmeno izvješće za 2025. godinu HNV-a te su informirani o programu razvoja poljoprivrede i natječaju koji slijedi kao i socijalnom programu za potrebite u hrvatskoj zajednici u Srbiji. U dopunskoj točki **Jasna Vojnić** izabrana je za članicu petočlanog povjerenstva za odlučivanje po natječaju programa za razvoj poljoprivrede. Sjednici je od ukupno 27 vijećnika nazočilo 18 i sve odluke su usvojene jednoglasno i bez rasprave.

ZKVH – rad u šest područja

V. d. ravnatelja ZKVH-a **Josip Bako** predstavio je Program rada kao i financijski plan ove ustanove za 2026. godinu. Program rada, rekao je Bako, predviđa rad u šest programskih područja unutar kulturnog polja. Prvi segment odnosi se na znanstveno-istraživački rad, prezentaciju rezultata znanstvenih istraživanja te nakladničku djelatnost za što je izdvojeno najviše sredstava. Drugi segment je kodifikacija i organiziranje arhivske građe u Zavodu te nastavak rada na digitalizaciji knjiga i periodičnih publikacija, treći produkcija novih i koordinacija postojećih kulturnih događaja. Četvrti segment su samostalne aktivnosti u okviru redovite djelatnosti, peti je posvećen suradnji s drugim institucijama i udrugama kulture i znanosti, a šesti se odnosi na strateški osmišljen rad na profiliranju i osnaživanju ljudskih resursa u kulturi vojvođanskih Hrvata.

Nastavlja se rad na području zaštite i očuvanja te objave elemenata registra nematerijalne baštine kao i na istraživanju i radu na registru materijalne kulturne baštine. Što se tiče naklade uz dva časopisa, planira se nekoliko publikacija, brošura kao i monografija *Hrvati u Srbiji*.

Proračunom AP Vojvodine bit će izdvojeno 23.500.000 dinara, a kako je rekao Bako, sredstva za tekući rad, zarade zaposlenima, naknade tijelima uprave, stalne troškove, opremu i tekuće održavanje ne prelaze 50% ukupne svote dok je za financiranje programskih aktivnosti predviđeno

12.950.000 dinara. Ukupno planirani proračun za 2026. iznosi 27.000.000. Trenutno je u ZKVH-u četiri uposlenika i ravnatelj, od čega su dvoje uposleni na neodređeno a dvoje na određeno vrijeme.

NIU Hrvatska riječ – povećanje sredstava

Ravnateljica NIU *Hrvatska riječ* **Karolina Bašić** izložila je revidirani Plan rada i poslovanja za 2025. i Plan rada i poslovanja za 2026. godinu. Ona se osvrnula na rad tijekom protekle godine, istaknuvši da je ustanova aplicirala na pet natječaja. Posebno je predstavila provedbu projekta »TV studio Matica«, koji je uspješno realiziran u okviru prekogranične suradnje s *Vinkovačkom televizijom*, a obuhvatio je nabavu opreme i vozila te snimanje televizijskih emisija. Govorila je i o projektu izrade novog mrežnog portala kao i o projektu jačanja kadrovskih kapaciteta koje je u tijeku.

Rekla je kako je do izmjena, odnosno značajnog povećanja, došlo zbog ostvarenih sredstava u okviru projekta prekogranične suradnje Srbije i Hrvatske i sredstava iz projekta kadrovskog osnaživanja, a došlo je i do povećanja sredstava u studenom zbog odluke Pokrajinskog tajništva o dodatnoj dodjeli sredstava za sve medije nacionalnih manjina. Također je došlo do promjene broja planiranih zaposlenih od 17 na 19 uposlenika.

Prema Planu rada i poslovanja u 2026. nastaviti će se s izdavanjem informativno-političkog tjednika *Hrvatska riječ*, podlistaka *Hrcko* i *Kužiš* i nakladničkom djelatnošću. Pažnja će biti usmjerena i na web portal i društvene mreže Facebook koji ima 8.800 pratitelja i Instagram s 1.400 pratitelja. Također će se u TV studio *Matica* uz emisije *Hrvatska riječ iz Vojvodine* i *Matica* podcast osmišljavati i razvijati vlastiti TV i video sadržaji. Bit će registrirani web portal, Facebook i Instagram i Youtube kanal, a bit će napravljena i SEO optimizacija. Formirano je i Novinsko vijeće koje još nije imalo konstitutivnu sjednicu.

Prema planu za 2026. godinu ukupni prihodi i rashodi iznositi će 85 milijuna dinara.

Vojnić: Zahvalna Hrvatskoj riječi

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** zahvalila se ravnateljima »što čuvaju obraz naših institucija« posebno istaknuvši doprinos *Hrvatske riječi* vidljivosti rada HNV-a.

»Ono što HNV osjeti je to da mi više ne moramo razmišljati o našoj medijskoj prezentaciji. Znači, sve što HNV uradi *Hrvatska riječ* preuzme za prezentaciju i nama je s leđa pao jako veliki teret. A ono što su u Hrvatskom saboru komentirali u posljednje vrijeme je da se vidi da smo medijski aktivniji, prisutniji, da sve više čuju za nas i vide nas. Vi ste vidjeli kada se neka tema, pogotovo aktualna, Hrvatska-Srbija malo više tematizira, onda se možda tu više pojavljuje i negativnih i pozitivnih komentara. To je tema koja je još uvijek nerazriješena, koja još uvijek boli, koja je još uvijek aktualna, ali jako je dobro o tome razgovarati. Mi smo se konzultirali i sa stručnjacima. Znači, ako želimo biti vidljivi za direktne izbore iduće godine, mi moramo iskoračiti iz našeg malog uskog kruga i moramo postati vidljivi i prepoznatljivi i u Srbiji i u Hrvatskoj u malo širim krugovima. A ovo je jedini put«, rekla je i dodala kako se na negativne komentare ne treba obazirati.

»A mi ćemo sigurno vidjeti rezultate da smo malo više prepoznati, vidljivi jer ćemo se sigurno nametnuti kao bolji sugovornici koji su partneri u suradnji a daj Bože i ishodi izbora će to pokazati«, zaključila je Jasna Vojnić i zahvalila se *Hrvatskoj riječi*, rekavši »ja više ne razmišljam o našoj prezentaciji tako da hvala i **Marijani (Vojnić Rogić), Ani (Gaković), Ivani (Piuković),** Karolini (Bašić) i svima koji rade na tome i koji su preuzeli prezentiranje našega rada«.

HNV – sumiranje rezultata

U nastavku sjednice dužnosnici HNV-a sumirali su aktivnosti u prethodnoj godini i informirali vijećnike o projektima koji su u tijeku.

Kao jedan od najznačajnijih projekata Jasna Vojnić izdvojila je prvi natječaj za poljoprivredu »ikada«, zahvalivši **Lazaru Cvijinu** koji je ovu inicijativu pokrenuo prije pet godina. Zatim je istakla završetak projekta »Rasti gdje si posijan« istakavši kako je ministar **Berisha** na Danu zajednice obećao da će Srbija riješiti problem oko vrtića u Tavankutu.

Predsjednik Izvršnog odbora **Marinko Katić** iznio je presjek stanja projekta »Sagradi mlin gdje je voda«, koji obuhvaća sedam matica kao i o suvenirnici. Radovi u

Somboru, Rumi i Šidu trebali bi početi početkom godine. U Monoštoru se javna nabava očekuje u ožujku, a za Son-tu se u istom mjesecu planira početak radova. Završetak radova predviđen je za listopad iste godine, kao i u Opoju. Završetak suvenirnice planiran je do travnja 2026. godine.

Upravitelj Zaklade *Spomen-dom bana Josipa Jelačića* u Petrovaradinu **Goran Kaurić** govorio je o stanju rodne kuće bana **Jelačića**. Rekao je kako je Zavod za zaštitu spomenika kulture Grada Novog Sada započeo radove i jednim dijelom završio potpuno građevinski nepravilno i kuća nema osnovne uvjete da se krene s nadogradnjom i enterijerom.

»Mi nailazimo na potpuno nesređenu projektno-tehničku dokumentaciju, vlaga koja je najveći problem u toj kući apsolutno nije sanirana, kanalizacija u kući nije u cijevima nego je ozidana ciglami i kroz cijelu kuću protiče kanalizacija od pet suvlasnika«, rekao je Kaurić.

Rekao je i da je objekt trenutno potpuno »neuvjetan« niti ima potrebne dozvole. Dodao je da su za ovih godinu dana uspjeli ishodovati najveći dio potrebne dokumentacije i da su sada na korak da dobiju malu građevinsku dozvolu, odnosno Rješenje o odobrenju za izvođenje radova. Na koncu je rekao kako se nada da će u ožujku početi radovi i da će do konca godine biti završeno.

Predsjednica Odbora za obrazovanje **Nataša Francuz** govorila je o rezultatima u obrazovanju istaknuvši pokretanje izučavanja hrvatskog jezika u Beogradu. Rekla je kako trenutačno 446 učenika u 15 mjesta pohađa predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Izvijestila je da je u 16 izvannastavnih aktivnosti sudjelovalo oko 12.000 učenika i posebno istaknula kako HNV osigurava prijevoz učenika na četiri linije, za što izdvaja oko pet milijuna dinara i da je 155 učenika nagrađeno za postignuća u nastavi na hrvatskom jeziku.

Tajnik Vijeća **Dražen Petrekanić** izvijestio je o funkcioniranju Vijeća. Među ostalim, rekao je da je održano četiri žive i 24 telefonske sjednice i da je doneseno 115 odluka. Voditeljica Kabineta **Mirjana Trkulja** predstavila je financijsko poslovanje Vijeća, istaknuvši da su tijekom godine provedene tri javne nabave.

Predsjednik Odbora za kulturu **Denis Lipozenčić** izvijestio je o događanjima u kulturi istaknuvši da je HNV tijekom godine organizirao tri kulturne manifestacije na kojima su sudjelovale 24 udruge i oko 500 sudionika, kao i koncert **Gorana Karana** koji je okupio oko 1.000 posjetitelja.

Upravitelj Fondacije *Cro-fond* **Lazar Cvijin** govorio je o natječaju za poljoprivrednike, kao i o aktivnostima vezanim uz pružanje socijalne pomoći potrebitim članovima hrvatske zajednice.

Upravitelj Fondacije *Antun Gustav Matoš* iz Beograda **Marin Piuković** predstavio je aktivnosti Fondacije posebno istaknuvši početak učenja hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, suradnju s Hrvatskim poslovnim klubom te donaciju *Atlantik grupe*. Istaknuo je da je ove godine bilo devet javnih događanja u prostorijama Fondacije i rekao da će se tim tempom nastaviti i iduće godine.

J. D.

Reakcija nadležnih na slučaj u Tavankutu

Kaznene prijave zbog nepropisnog postupanja s otpadom

Subotička policija, postupajući po nalogu Osnovnog javnog tužiteljstva, podnijela je kaznene prijave protiv četiri osobe zbog sumnje na više kaznenih djela povezanih s nepropisnim postupanjem s građevinskim otpadom nastalim nakon rušenja jedne subotičke tvornice.

Kaznene prijave podnesene su protiv **I. C.** (1985.) i **N. L.** (1964.) iz Subotice zbog sumnje da su počinile kazneno djelo nepoduzimanja mjera zaštite okoliša. Prema navodima policije, one su kao vlasnice tvrtke iz Subotice, tijekom prethodna tri mjeseca, građevinski materijal nastao rušenjem tvornice, a koji prethodno nije bio ispitan

sukladno propisima, skladištile na parceli u okolici grada.

Zbog sumnje da je kao odgovorna osoba jednog poduzeća iz okolice Novog Sada sudjelovao u rušenju tvornice mimo propisa koji uređuju ovu djelatnost, kaznena prijava podnesena je i protiv **T. I.** (1981.), i to za kazneno djelo neovlaštenog obavljanja određene djelatnosti.

Po istom nalogu tužiteljstva policija je podnijela i kaznenu prijavu protiv **S. D.** (1990.) iz Subotice zbog sumnje da je njegovo poduzeće propustilo opasne tvari iz ostataka srušene tvornice na propisan način skladištiti i osigurati, čime je počinjeno kazneno djelo unošenja opasnih tvari.

Daljnje postupanje u ovom predmetu nastavit će nadležno tužiteljstvo.

Podsjetimo, početkom listopada Zbor građana Tavankuta upozorio je javnost da je na lokaciji nekadašnje iskopine pijeska u tom mjestu počelo odlaganje građevinskog otpada za koji, kako su naveli, sumnjaju da je opasan po zdravlje ljudi i okoliš. Kako su naveli, radilo se o otpadu s lokacije nekadašnje tvornice *Slavica* u Subotici u kojoj se u prošlosti koristio azbestni materijal, poznat kao kancerogen i opasan. Na odlagalištu su bili vidljivi slojevi podzemnih voda te su mještani izazili strahovanje da će opasni materijal za nekoliko mjeseci zagaditi tzv. prvi sloj vode koji uglavnom koriste stanovnici ovog naselja putem bušenih bunara. Okupljeni Tavankučani apelirali su tada na nadležne institucije da hitno reagiraju, ispituju porijeklo i sastav odloženog otpada, spriječe daljnje odlaganje i odloženi otpad sklone kako bi se, kako smatraju, izbjegla ekološka katastrofa.

Povodom slučaja u Tavankutu priopćenjem za javnost oglasili su se tada i vijećnici DSHV-a u Skupštini grada Subotice apelirajući na nadležne lokalne, pokrajinske i republičke institucije da hitno reagiraju i spriječe daljnje ugrožavanje okoliša i zdravlja stanovništva.

H. R.

Božićna čestitka predsjednika DSHV-a

Božić je poziv na obnovu povjerenja – u sebe, u zajednicu u kojoj se neće ništa otimati i u mogućnost da se razlike ne pretvore u zidove, nego u izazov za zreliji susret, susret koji ne uračunava prijevaru. To je poziv da se, unatoč napetostima i nesuglasicama koje obilježavaju našu sadašnjost, ponovno otvori prostor za razgovor i suradnju, kao i za odgovornost onih institucija koje bi taj prostor trebale čuvati, a ne sužavati.

Neka nam ovaj Božić ne bude tek blagdan sjećanja, nego trenutak odluke: da ostanemo prisutni, budni i angažirani; da ne pristajemo na rubnost kao sudbinu, nego je pretvaramo u mjesto s kojeg se vidi dalje.

Uz želju da ovi blagdani donesu mir u obitelji i jasnoću u promišljanju zajedničkih ciljeva, svim Hrvatima u Srbiji želimo godinu u kojoj će se hrabrost živjeti, dostojanstvo čuvati, a zajednička odgovornost preuzimati, navodi se, među ostalim, u božićnoj čestitki predsjednika DSHV-a **Tomislava Žigmanova**.

Usvojen proračun AP Vojvodine za 2026. godinu

Očuvanje ključnih razvojnih projekata

Skupština AP Vojvodine usvojila je prošloga tjedna proračun za 2026. godinu u iznosu od 59,03 milijarde dinara. Predsjednica Pokrajinske vlade **Maja Gojković** tom je prigodom izjavila da je proračun za 2026. godinu izrađen u uvjetima izraženih globalnih poremećaja i brojnih domaćih izazova koji su utjecali na financijske tokove u cijeloj zemlji, objavljeno je na sajtu Pokrajinske vlade.

»Proračun za 2026. godinu je odgovoran, realan i utemeljen na stvarnim mogućnostima, a ne na lijepim željama. Utemeljen je u realnosti i domaćinskom poslovanju te se pri njegovoj izradi, prije svega, vodilo računa o interesima građana naše Pokrajine«, istaknula je Gojković.

Navela je da su na kreiranje proračuna utjecale turbulencije u međunarodnom okruženju, ponajprije energetske, sigurnosne i gospodarske, koje se odražavaju na europske države i svjetsko gospodarstvo, a samim time i na Srbiju i AP Vojvodinu. Kao jedan od značajnih čimbenika navela je i smanjenu uplatu poreza na dobit Naftne industrije Srbije, što se izravno odrazilo na ukupne prihode Pokrajine.

»Taj pad nije rezultat politike, nego posljedica poslovanja u uvjetima nestabilnih cijena energenata i usporenog globalnog gospodarstva«, rekla je Gojković.

Prema njezinim riječima, dodatni negativan utjecaj imali su prosvjedi i pokušaji nasilne promjene legalno izabrane vlasti tijekom godine, što je dovelo do usporavanja poje-

dinih gospodarskih sektora, osobito turizma, smanjenog priljeva stranih investicija i manjeg opsega gospodarskih aktivnosti, a time i do nižih proračunskih prihoda.

»Pokrajinska vlada mora se suočiti s financijskim posljedicama takvih udara i odgovorno upravljati javnim financijama. Zato smo proračun oblikovali s dva prioriteta – fiskalnom odgovornošću i očuvanjem ključnih razvojnih projekata«, naglasila je predsjednica.

Gojković je usporedila gospodarske pokazatelje danas i prije 13 godina, navodeći da je prosječna plaća s oko 300 eura porasla na više od 930 eura, dok je prosječna mirovina povećana s oko 202 eura na gotovo 490 eura. Stopa nezaposlenosti, kako je istaknula, smanjena je s

gotovo 26 posto na oko 8,5 posto, dok su zlatne rezerve Srbije danas veće nego u svim bivšim jugoslavenskim republikama zajedno.

Pokrajinski proračun je, kako je naglasila, i za 2026. godinu iznad zakonom zajamčenih sedam posto u odnosu na porezne prihode proračuna Srbije. Istodobno, u republičkom proračunu za 2026. godinu planirana su značajna infrastrukturna ulaganja na području AP Vojvodine, koja se financiraju isključivo iz republičkih sredstava.

Među njima su izgradnja brze prometnice Novi Sad – Ruma u iznosu od 16,5 milijardi dinara, dionice autoceste Beograd – Zrenjanin s oko 12 milijardi dinara, mosta kod Srijemskih Karlovaca kao dijela obilaznice oko Novog Sada u vrijednosti od 7,6 milijardi dinara, kao i projekt mađarsko-srpske željeznice u

iznosu od 14,7 milijardi dinara.

»I u izmijenjenim okolnostima Pokrajinska vlada nije odustala od ključnih ulaganja u zdravstvo, obrazovanje, poljoprivredu, infrastrukturu, kulturu i ravnomjeran regionalni razvoj. Nastavljamo ulaganja tempom prilagođenim realnim financijskim mogućnostima«, rekla je Gojković.

Naglasila je da je 2026. godina proračunske konsolidacije, u kojoj je prioritet očuvanje stabilnosti i stvaranje osnova za novi gospodarski rast.

»Ovo je najbolji mogući proračun u danim okolnostima, isključivo u interesu građana Vojvodine. To je dokument odgovornosti prema javnim financijama, građanima i budućnosti«, zaključila je Gojković.

H. R.

Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

Godina vidljivih rezultata

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Na kraju 2025. godine objavljen je natječaj za poljoprivrednike i prvi puta potpora iz Hrvatske stiže i za gospodarstvo. Pri kraju ove godine najavljena je i potpora za socijalni program. Privodi se kraju dokumentacija za projekte »malih matica« i 2026. godina trebala bi biti godina u kojoj će krenuti radovi. Vrtić *Andeli čuvari* u Tavankutu završen je ove godine, ali u njemu nema djece. Naredna godina bit će i godina izbora za novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća. O tim temama za *Hrvatsku riječ* govori predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**.

► **Završena je treća godina mandata ovog, V. saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća. Što je obilježilo rad u ovoj godini?**

Ova godina bila je zahtjevna, ali i duboko ohrabrujuća. Bila je to godina u kojoj se vidjelo da se upornost isplati, da procesi koje smo godinama pripremali napokon donose plodove. Gradili smo – doslovno i simbolički. Povezivali smo ljude, institucije i ideje. Pokretali smo ono što je predugo stajalo. Zato s punim pravom mogu reći da je 2025. bila godina vidljivih rezultata. Prvi put u povijesti Hrvata u Srbiji pokrenuli smo Program razvoja poljoprivrede hrvatske zajednice, osnovali Udrugu hrvatskih poljoprivrednika *Agro-CroV* i otvorili jedno novo područje za koje su već mnogi pripadnici naše zajednice počeli gubiti nadu. Završen je kapitalni projekt »Rasti gdje si posijan« – tri nova ili obnovljena vrtića, a istodobno smo intenzivno radili na izradi dokumentacije za projekt »Sagradi mlin gdje je voda«, kroz izgradnju i obnovu sedam malih matica u Somboru, Monoštoru, Sonti, Petrovaradinu, Šidu, Rumi i Opovu. Obrazovanje je i dalje bilo naše najveće ulaganje. Od vrtića do studenata ulagali smo u djecu, u putovanja do škole, u ljetne škole, maturance, stipendije, izlete, stručne skupove. Dodijeljeno je 149 stipendija, porastao je broj djece u obrazovnom sustavu na hrvatskom jeziku, a posebno bih istaknula početak nastave hrvatskog jezika u Beogradu. Iznimno je važno reći: nismo bili sami. Uz nas su bili Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor, županije, gradovi, općine, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Veleposlanstvo

Republike Hrvatske u Beogradu, Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici, ali i naši partneri u Srbiji, Crkva, brojni prijatelji zajednice. Naš se glas ove godine često čuo i u Hrvatskom saboru, i u Bruxellesu, i ondje gdje se donose važne odluke. Bilo je i propusta. Bilo je trenutaka kada smo mogli brže ili drugačije. Ali jedno je sigurno – nismo stajali. Nismo se povukli. I nismo oduštili. I to smatram najvećim uspjehom godine koja je za nama.

► **Jedan od kapitalnih projekata HNV-a, a financiran sredstvima hrvatske Vlade je izgradnja vrtića u Tavankutu, čime je završen kapitalni projekt »Rasti gdje si posijan«. Međutim, vrtić je zatvoren. Daje li Vam nadu obraćanje ministra za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Deme Berishe na proslavi Dana zajednice koji je tada najavio i rješavanje problema oko vrtića u Tavankutu?**

Vjerujem da svaka voda na kraju pronađe svoj put. Ponekad to traje dulje nego što bismo željeli i često ne vidimo odmah smisao čekanja, ali duboko vjerujem da on postoji. Možda se upravo u ovom trenutku od nas najprije traži kohezija – da budemo jedinstveni, sabrani i međusobno okrenuti jedni drugima – a tek onda dolazi ono što s pravom očekujemo. Obraćanje ministra **Deme Berishe** doživjela sam kao znak nade, ali i odgovornosti. Jer ovakvi se problemi ne rješavaju samo propisima i administrativnim rješenjima, nego zrelošću zajednice, povjerenjem i jasnom voljom da dijete i njegova budućnost budu iznad svake podjele. Vjerujem da će, kada u tome budemo ujedinjeni, rješenje doći.

► **Hrvatska Vlada odobrila je još jedan kapitalni projekt. To je projekt izgradnje sedam malih matica »Sagradi mlin gdje je voda«. Ugovor je potpisan u ožujku 2024. godine. Do sada je kupljena kuća u Šidu, a što je s ostalim »malim maticama«?**

Projekt »Sagradi mlin gdje je voda« danas više nije u fazi ideje, nego u fazi ozbiljne i sustavne pripreme za gradnju. Tijekom ove godine napravljena je ključna stvar: za svih sedam malih matica pokrenuti su i u velikoj mjeri dovršeni imovinsko-pravni postupci, izrađena su idejna

Ostajemo čvrsti u obrani prava naše zajednice, ali blagi u načinu na koji gradimo odnose, jer cilj nije konfrontacija nego trajni mir i suradnja. To je odgovornost prema našoj zajednici, ali i prema generacijama koje dolaze, koje zaslužuju živjeti u okruženju gdje se njihov identitet poštuje, a istina ne prešućuje

rješenja i glavni projekti, prikupljene su suglasnosti komunalnih i infrastrukturnih službi, a na pojedinim lokacijama već su ishođeni ili su pri samom kraju lokacijski uvjeti i građevinske dozvole. U Šidu je kuća kupljena i započeta je priprema za obnovu, dok su u Rumi i Monoštoru postupci najdalje odmakli. Zahvaljujući povjerenju Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske na čelu sa **Zvonkom Milasom** i Vlade Republike Hrvatske na čelu s **Andrejom Plenkovićem**, pružena je podrška da ove godine možemo paralelno otvoriti sedam gradilišta. Posebno želim pohvaliti koordinatore u pojedinim mjestima, koji svojim angažmanom omogućuju da sve ide brže, i **Marinku Katiću** koji koordinira cijelim procesom i osigurava da svaki korak bude promišljen i kvalitetno proveden. Paralelno s tim, radilo se i na unutarnjem sadržaju budućih matica – od dizajna interijera do planiranja njihove namjene, kako bi svaki prostor bio živ, funkcionalan i otvoren zajednici. Ako sve ostane u planiranim rokovima, početak 2026. godine donijet će prve radove na terenu, a tijekom godine očekujemo fazno završavanje objekata. Ovo je možda najtiša faza projekta, ali i najvažnija. Jer upravo sada stvaramo temelje da male matice ne budu privremena rješenja, nego trajna mjesta okupljanja, rada i prijenosa identiteta hrvatske zajednice u Srbiji.

► Prije godinu dana tadašnji ministar poljoprivrede Republike Hrvatske na proslavi Dana zajednice najavio je potporu za poljoprivrednike. Godinu dana kasnije obavljen je natječaj. Koliko je značajna ova nova vrsta pomoći koja stiže iz Hrvatske?

Ovo je povijesni trenutak za našu zajednicu. Prvi put ikada Hrvati u Srbiji dobili su izravnu potporu za poljoprivredu – područje za koje su mnogi već bili izgubili nadu. Zahvaljujem **Lazaru Cvijinu**, koji je u to vjerovao i pokrenuo ljude da se upišu u naš registar, te Vladi Republike Hrvatske, Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Generalnom konzulatu Republike Hrvatske koji su ovaj proces sustavno i predano gurali naprijed. Natječaj za ovu potporu otvoren je do 23. siječnja 2026. i iznimno je važno da se naši poljoprivrednici prijave i iskoriste ovu priliku. Prilikom ocjene natječaja posebno će se vrjednovati doprinos hrvatskoj zajednici i aktivnost u njoj, jer cilj nije samo podržati pojedinca, nego jačati cijelu zajednicu i poticati one koji kroz svoj rad i angažman pomažu i drugima. Ovo nije samo financijska pomoć – ovo je test naše zrelosti i spremnosti da se aktivno uključimo, pokažemo odgovornost i iskoristimo sredstva koja nam naša matična domovina pruža za razvoj i osnaživanje zajednice. Ova potpora je također poruka da se rad, zemlja i ustrajnost prepoznaju i cijene te otvara vrata novim projektima i inicijativama koje jačaju hrvatsku zajednicu u Srbiji.

► Na ovogodišnjoj proslavi Dana zajednice ministar rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Republike Hrvatske **Marin Piletić** najavio je novi program usmjeren na socijalnu uključenost starijih i ranjivih skupina. Može li se reći nešto konkretnije o tom programu?

Ovaj program nam je posebno važan jer nas podsjeća da briga za druge nije izbor, nego odgovornost zajednice.

Dosad smo brigu za naše potrebite iskazivali kroz akcije Fondacije *CroFond* za Božić i Uskrs, ali ovo je prvi put da ćemo imati sustavnu podršku za kontinuiranu pomoć starijima, nemoćnima i socijalno ugroženima. Zahvaljujući ministru rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Republike Hrvatske **Marinu Piletiću**, sljedeće godine krenut ćemo s provedbom programa – planiramo uspostaviti mrežu volontera u svim mjestima gdje žive pripadnici naše zajednice. Zadaća volontera bi bila pomaganje u dostavi hrane, lijekova, pri kućanskim poslovima, ali i pružanje podrške i prisutnosti. Jer ponekad je najvažnije ne samo materijalna pomoć, nego osjećaj da nisi sam i da netko misli na tebe.

► **Ministar Demo Berisha najavio je da će uskoro biti usvojen novi Akcijski plan za ostvarivanje prava nacionalnih manjina. HNV je imao niz primjedbi na dokument koji je bio na javnoj raspravi. Hoće li takav dokument zaista unaprijediti položaj i prava nacionalnih manjina?**

Vjerujem da hoće, ukoliko se naše primjedbe uvažavaju. Nacionalne manjine u Srbiji snažno podupiru europski put Srbije, ali taj put mora biti stvaran, a ne deklarativan. U sadašnjoj verziji dokumenta vidimo ozbiljne manjka-

vosti: aktivnosti koje ne odgovaraju stvarnim potrebama, mjere koje ne donose pomake, neujednačenu i nepreciznu terminologiju. Akcijski plan mora biti alat promjene, a ne forma. U tome ćemo biti ustrajni i jasni.

► **Od 2024. godine saborska ste zastupnica. Koliko je Vaša saborska dužnost pomogla Hrvatima u Srbiji?**

Od kada smo 2024. godine u Saboru, glas Hrvata u Srbiji jasnije dopire u Hrvatsku. Sada se u hrvatskoj javnosti više zna o nama, o našim uspjesima, potrebama i problemima. Naša zadaća nije samo tražiti podršku – ona je i senzibilizirati javnost za izazove s kojima se suočavamo. Jedino ako o tim problemima govorimo, oni postaju tema i dobivaju pažnju koju zaslužuju. To je naš cilj i za Hrvatsku i za Srbiju – da razgovor o pravima, obrazovanju, kulturi i identitetu ne ostane skriven, nego da postane javna i prepoznata tema na kojoj možemo graditi rješenja. Programi koje smo ove godine pokrenuli – socijalna pomoć za starije i ranjive, potpora poljoprivrednicima, kapitalni projekti poput vrtića i malih matica – možda bi nekada bili otvoreni, ali teško da bi to išlo ovoliko brzo i u ovakvom opsegu. Zahvaljujući tome što nas je Hrvatska demokratska zajednica pozvala za stol

gdje se donose odluke, ovim činom odskočili smo nekoliko ljestvica naprijed kao zajednica. Također je bila iznimno važna i naša kontinuirana prisutnost i dosljedno zalaganje za potrebe naše zajednice čime smo uspjeli pokrenuti procese na koje smo dugo čekali i pokazati da zajednički rad i koordinacija donose vidljive i konkretne rezultate za naš narod.

► **Za saborskom govornicom često govorite i o stanju u Srbiji, kritizirate vlast, nedemokratsko društvo, neslobodu medija... Kako ocjenjujete odnose dvije države danas, i u to kontekstu položaja Hrvata u Srbiji?**

Odnos Hrvatske i Srbije trenutno nije na razini na kojoj bi trebao biti, i to jasno govorim. Ipak, vjerujem da se ti odnosi mogu i moraju pomaknuti na bolje, jer samo konstruktivna suradnja koristi obje strane i posebno našoj zajednici koja želi mirno i dostojanstveno živjeti svoj identitet. U Saboru sam govorila otvoreno o neravnopravnosti Hrvata u Srbiji, o govoru mržnje, problemima oko vrtića u Tavankutu, o Hrtkovcima i nestalima, kao i o medijskoj neslobodi i sustavnom ignoriranju manjinskih prava. Ali sam jednako jasno rekla – ne tražimo privilegije, nego jednakost. Ne sukob, nego poštovanje. Ne šutnju, nego istinu. Vjerujem da upravo kroz dosljedan dijalog, suradnju institucija i otvorenu komunikaciju možemo graditi bolje odnose. To znači ne samo reagirati na incidente, nego i zajedno raditi na projektima koji povezuju ljude, jačaju

zajednicu i stvaraju atmosferu povjerenja. Ostajemo čvrsti u obrani prava naše zajednice, ali blagi u načinu na koji gradimo odnose, jer cilj nije konfrontacija nego trajni mir i suradnja. To je odgovornost prema našoj zajednici, ali i prema generacijama koje dolaze, koje zaslužuju živjeti u okruženju gdje se njihov identitet poštuje, a istina ne prešućuje.

► **Uz čestitku za Dan zajednice predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov kritizirao je rad HNV-a i upozorio na krizu u zajednici i na to da je Vaše političko djelovanje »štetno po interese hrvatske nacionalne zajednice«. Kakav je Vaš komentar?**

Ne pronalazim se u tim riječima, no svaki čovjek u javnost iznosi ono što mu je važno i što u sebi nosi.

► **Naredna godina izborna je godina za nacionalna vijeća. Čini se prvi puta od 2002. godine Hrvati će ići na izravne izbore. Razmišljate li o listi čiji biste bili nositelji?**

Ne razmišljam, to je već odlučeno. Idemo na izbore i bit ću nositeljica liste, ako Bog da. Takve odluke donosim uvijek u dogovoru s institucijama Republike Hrvatske i svojim timom. Vjerujem da će zajednica prepoznati da se procesi koje smo započeli ne smiju zaustaviti. Ako sada stanemo, sljedećih dvadeset godina nećemo moći ponovno otvoriti ono što smo s toliko truda i odgovornosti pokrenuli.

Ostavke članova Savjeta REM-a

Četvero izabranih članova Savjeta Regulatornog tijela za elektroničke medije (REM) službeno je 19. prosinca podnijelo ostavke na članstvo u tom tijelu jer nije ponovljeno glasovanje o kandidatu koga su predložili nacionalna vijeća nacionalnih manjina.

Neovisni kandidati **Rodoljub Šabić**, **Dubravka Valić Nedeljković**, **Mileva Mališić** i **Ira Prodanov Krajišnik** najavili su sredinom studenoga da će podnijeti ostavke jer, kako su naveli, ne pristaju biti birani u procesu koji politiku stavlja iznad zakona.

Odvjetnik Rodoljub Šabić kazao je da su ostavke podnijeli jer nije poštovan zakon pri izboru članova tog regulatornog tijela.

»Očito nije primijenjen zakon u kom piše da ovlašteni predlagачi usuglašavaju stavove. Kad je došlo vrijeme da se usuglase stavovi, vlast je shvatila da će njihov kandidat biti preglasan pa su doveli na glasanje ljude koji nisu sudjelovali u postupku, predstavnike vijeća koja nisu podnijeli nikakav prijedlog. Zato smo bili protiv toga«, kazao je Šabić.

On je kazao da svako nacionalno vijeće po zakonu ima pravo predložiti kandidata, ali da su to pravo iskoristila samo tri vijeća.

»Tražimo da se primijeni zakon, a oni su s ulice doveli ljude da bi izgurali svog kandidata. Birate na odboru, u skladu sa zakonom kandidirate čovjeka, podnesete formalan prijedlog s dokumentacijom koju predviđa zakon, a to nije urađeno. Morate poštovati zakon i procedure, da su kandidirali ja ne bih mogao imati ništa protiv«, naveo je Šabić.

Upitan znače li njihove ostavke da će proces formiranja Savjeta REM-a krenuti ispočetka, Šabić je rekao da postoji opcija da se »na brzinu provede novi postupak«.

»Vlast će lako uz pomoć GONGO udruženja (lažne nevladine organizacije koje zastupaju interese vlasti) napraviti svoj REM«, dodao je Šabić.

Predsjednica Skupštine Srbije **Ana Brnabić** izjavila je da odluka četvero izabranih članova Savjeta Regulatornog tijela za elektroničke medije da podnesu ostavke na članstvo u tom tijelu pokazuje »nedostatak želje i kapaciteta za dijalog i pronalaženje zajedničkih rješenja«.

Ona je na konferenciji za novinare u Skupštini Srbije najavila da će poslije tih ostavki biti ponovljen proces izbora članova Savjeta REa u četiri kategorije kao i da ostaje da se izabere kandidat nacionalnih manjina u tom regulatornom tijelu.

(Beta)

Temeljem članka 6., stavak 9. svog Statuta, Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Republici Srbiji *Cro-Fond* objavljuje

JAVNI NATJEČAJ

za financiranje i provedbu projekta Program razvoja poljoprivrede hrvatske zajednice u Republici Srbiji

Jedan od interesa Republike Hrvatske propisan Zakonom o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 124/11, 16/12 i 98/25) jest povezivanje s Hrvatima u Republici Srbiji, potpora njihovom povratku i ostanku te očuvanje njihove pune jednakopravnosti. Ovaj Natječaj predstavlja nastavak pružanja potpore Hrvatima u Republici Srbiji.

Za financiranje poljoprivrednih programa Vlada Republike Hrvatske izdvojila je iznos od 500.000 eura. Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske je u tom cilju s Fondacijom *Cro-Fond* potpisao ugovor o financijskoj potpori, temeljem kojeg se raspisuje ovaj Natječaj.

Izrazi koji se koriste u Natječaju, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod.

1. PRIHVATLJIVI PRIJAVITELJI

1. Pravne osobe sa sjedištem na teritoriju Republike Srbije.
2. Fizičke osobe sa sjedištem i prebivalištem na teritoriju Republike Srbije, registrirane u poljoprivredi u skladu s nacionalnim propisima.

2. PODRUČJA FINANCIRANJA

Prijave se mogu podnijeti za financijsku potporu provedbe programa i projekata koji:

- nadopunjuju i proširuju zadovoljavanje općih i javnih potreba Hrvata u Republici Srbiji,
- povećavaju konkurentnost poljoprivrednih proizvođača.

Pravne i fizičke osobe bespovratna sredstva mogu koristiti za:

· nabavu opreme za otvorene i zatvorene sustave u ratarstvu, stočarstvu, povrtlarstvu, vinogradarstvu i voćarstvu:

- nabava poljoprivrednih strojeva za ratarstvo, stočarstvo, povrtlarstvo, vinogradarstvo i voćarstvo čija snaga nije veća od 75 kW;
- nabava mehanizacije za primarnu i dopunsku obradu zemljišta;
- nabava mehanizacije za sjetvu;
- nabava mehanizacije za zaštitu bilja;
- nabava mehanizacije za gnojidbu zemljišta;
- nabava mehanizacije za rukovanje i transport čvrstog, polutekućeg i tekućeg stajnjaka;
- nabava mehanizacije za transport;
- nabava strojeva i opreme za skladištenje i pripremu stočne hrane, za hranjenje i pojenje životinja;
- nabava stočnih vaga, rampa za utovar i istovar i torova za obuzdavanje i usmjeravanje životinja;
- nabava plastenika (aluminij, pocinčani čelik ...);
- nabava višeslojne plastične folije, zaslona i materijala za smanjenje toplotnih gubitaka u plastenicima;
- nabava mreža za zasjenjivanje objekata;
- nabava sustava za navodnjavanje;
- nabava ostale opreme.

b) nabavu opreme za višegodišnje nasade:

- nabava sustava za podupiranje nasada (betonski stupovi, mreža, žica i zatezači);
- nabava opreme za ograđivanje nasada;
- nabava novih sustava za navodnjavanje;
- nabava alata za voćarsku proizvodnju;
- nabava sustava za zaštitu od tuče i zasjenjivanje, zaštitu od mraza.

c) investicije za poljoprivredne proizvođače s ciljem stvaranja proizvoda s većom dodatnom vrijednošću:

- oprema za obradu proizvoda životinjskog podrijetla, voća i povrća, uljarica i vinove loze (uključujući strojeve za pranje, rezanje, mljevenje, brze zamrzivače, sortirke, pakirne uređaje, sušilice, prese, oprema za preradu mlijeka, mesa i druge prerade).

d) nabavu opreme za pčelarstvo i proizvodnju meda:

- košnice, kontejneri;
- oprema za preradu, pakiranje i skladištenje pčelinjih proizvoda
- vozila i prikolice za transport pčelinjih društava.

3. PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA

Odobrena sredstva moraju se koristiti isključivo za provedbu projekta utvrđenog proračunom i ugovorom.

Prihvatljivi troškovi:

- troškovi poljoprivrednih strojeva i opreme koji su propisani točkom 2 ovog natječaja bez PDV-a nastali u razdoblju provedbe projekta i troškovi istih prije raspisivanja natječaja ako su u vezi s projektom zaključno s 1. 6. 2025.godine.

Sredstva se ne mogu koristiti za:

- gubitke ili dugovanja;
- bankovne troškove, kamate i premije osiguranja;
- carinske, uvozne i administrativne takse;
- vlastiti rad, redovno održavanje i amortizaciju;
- nabavu rabljenih strojeva i opreme;
- troškove transporta;
- naknadne i nepredviđene troškove;
- troškove jamstva

4. UVJETI PRIJAVE

1. Pravne osobe:

- osoba ovlaštena za zastupanje pripada hrvatskom narodu i ima prebivalište u Republici Srbiji;
- registrirane su i djeluju najmanje jednu godinu u Republici Srbiji zaključno s danom prije objave Natječaja, u prioritetnim područjima financiranja raspisanih Natječajem te posjeduju uredne dokumente iz kojih je razvidna osnovna djelatnost pravne osobe (rješenje o registraciji, statut, pravilnik, poslovnik ili drugi odgovarajući dokument);
- protiv osobe ovlaštene za zastupanje i voditelja programa/projekta ne vodi se kazneni postupak i/ili nisu pravomoćno osuđeni za kaznena djela;
- vode transparentno financijsko poslovanje (dokaz o izmirenim porezima i doprinosima).

2. Fizičke osobe:

- pripadaju hrvatskom narodu u Republici Srbiji i imaju prebivalište u Republici Srbiji;
- protiv prijavitelja programa/projekta ne vodi se kazneni postupak i/ili nisu pravomoćno osuđeni za kaznena djela;
- vode transparentno financijsko poslovanje (dokaz o izmirenim porezima na imovinu).

3. Uvjeti i za pravne i fizičke osobe:

- podnositelj prijave upisan je u Registar poljoprivrednih gospodarstava u skladu s Pravilnikom o načinu i uvjetima upisa i vođenja Registra poljoprivrednih gospodarstava u Republici Srbiji najmanje šest mjeseci prije objave natječaja;
- podnositelj prijave može konkurirati za jedan ili više strojeva i opreme na jednoj prijavi;
- u slučaju da podnositelj nije vlasnik parcela na kojima će koristiti strojeve koji su predmet natječaja, neophodno je da na njima ima pravo zakupa, odnosno korištenja na osnovu ugovora zaključenog sa zakupodavcem fizičkom, pravnom osobom ili Ministarstvom nadležnim za poslove poljoprivrede, na period zakupa, odnosno korištenja, od najmanje pet godina, počevši od kalendarske godine za koju se podnosi zahtjev za korištenje sredstava natječaja, i to za površinu od minimum 1 ha;
- na strojeve ili opremu za koju podnosi zahtjev, podnositelj ne smije ostvarivati, niti je ostvario poticajna, bespovratna ili druga javna sredstva (državne, pokajinske potpore, EU fondova ili iz proračuna lokalne samouprave) po bilo kojoj drugoj osnovi i/ili natječaju za istu namjenu u cijelosti ili djelomično;
- nema evidentiranih dospjelih neizmirenih dugovanja Fondaciji *Cro-Fond* po osnovu ranije ostvarenih poticaja i subvencija;
- podnositelj je dužan namjenski koristiti i ne otuđiti predmet investicije narednih pet godina od dana nabave;
- da dobavljač i podnositelj prijave ne predstavljaju povezane osobe, pri čemu se povezanim osobama smatraju: podnositelj i članovi obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, supružnici, vanbračni partneri, krvni srodnici u prvoj liniji, krvni srodnici u pobočnoj liniji zaključno s trećim stupnjem srodstva, srodnici po supružniku do drugog stupnja srodstva, usvojitelj i usvojenik, staratelj i štićenik, osobe između kojih je izvršen prijenos upravljačkih prava i osobe koje su povezane u smislu zakona kojim se uređuje porez na dobit pravnih osoba.

5. INTENZITET POTPORE

Minimalni iznos potpore je 500 EUR, a maksimalni 10.000 EUR u dinarskoj protuvrijednosti. Intenzitet potpore će iznositi do 90% vrijednosti projekta, a udio korisnika je 10%. PDV se ne smatra prihvatljivim troškom.

6. POTREBNA NATJEČAJNA DOKUMENTACIJA

Pravne osobe:

- prijavni obrazac (prilog 1);
- životopis ovlaštene osobe za zastupanje (prilog 2);
- upitnik o aktivnostima u hrvatskoj zajednici (prilog 3);
- izjava o nedvostrukom financiranju i provedbi projekta/programa (prilog 4);
- izjava o točnosti i istinitosti podataka (prilog 5);
- suglasnost za obradu podataka o ličnosti (prilog 6);
- izjava da podnositelj prijave i dobavljač ne predstavljaju povezane osobe (prilog 7);
- dokaz o registraciji i djelatnosti (izvod iz APR);
- izvod iz Registra poljoprivrednih gospodarstava – podaci o poljoprivrednom gospodarstvu i struktura biljne proizvodnje i stočni fond (ako podnositelj posjeduje stoku);

- preslika ili očitana osobna iskaznica ovlaštene osobe za zastupanje na kojoj se vidi adresa;
- dokaz o pripadnosti hrvatskom narodu ovlaštene osobe za zastupanje (priloženi službeni dokument iz kojeg je to jasno vidljivo, kao što su rodni list, školska svjedodžba, radna knjižica, vojna knjižica, vjenčani list ili drugi službeni dokument u kojem je izričito naveden podatak o pripadnosti hrvatskom narodu. Napomena: domovnica, putovnica i hrvatska osobna iskaznica ne smatraju se dokazom o pripadnosti hrvatskom narodu);
- financijsko izvješće za 2024. godinu (ovjerena preslika);
- potvrde/uvjerenja da se protiv osobe ovlaštene za zastupanje i podnositelja prijave ne vodi kazneni postupak i/ili potvrde/uvjerenja o nekažnjavanju (izvornik ne stariji od 6 mjeseci);
- potvrda o upisu u Poseban birački spisak hrvatske nacionalne manjine osobe ovlaštene za zastupanje;
- potvrda o izmirenim porezima i doprinosima;
- predračun izdan od dobavljača, izdan najranije na dan objavljivanja natječaja ili originalni račun izdan od dobavljača ne stariji od 1. 6. 2025. godine. Podnositelj prijave koji je već izvršio nabavu u obvezi je dostaviti pored originalnog računa, otpremnicu i garantni list (po završetku natječaja originali se vraćaju podnositelju, a preslike se zadržavaju s dokumentacijom);
- ukoliko je predmetna investicija ostala oprema – GPS uređaj, potrebno je priložiti presliku očitane prometne dozvole (da traktor glasi na ime podnositelja prijave) i presliku dokaza da je traktor tehnički ispravan najkasnije do momenta završetka natječaja;
- ako se radi o strojevima za transport koji podliježu obveznoj registraciji vozila, dostavlja se preslika prometne dozvole nakon registracije;
- izjava dobavljača da će najkasnije u roku od 30 dana od dana objavljivanja konačne odluke o raspodjeli sredstava isporučiti predmetnu investiciju.

Fizičke osobe:

- prijavni obrazac (prilog 1);
- životopis podnositelja prijave (prilog 2);
- upitnik o aktivnostima u hrvatskoj zajednici (prilog 3);
- izjava o nedvostrukom financiranju i provedbi projekta/programa (prilog 4);
- izjava o točnosti i istinitosti podataka – ovjerena kod javnog bilježnika (prilog 5);
- suglasnost za obradu podataka o ličnosti (prilog 6);
- izjava da podnositelj prijave i dobavljač ne predstavljaju povezane osobe (prilog 7);
- izvod iz Registra poljoprivrednih gospodarstava – podaci o poljoprivrednom gospodarstvu i struktura biljne proizvodnje i stočni fond (ako podnositelj posjeduje stoku);
- preslika ili očitana osobna iskaznica podnositelja prijave;
- dokaz o pripadnosti hrvatskom narodu podnositelja prijave (priloženi službeni dokument iz kojeg je to jasno vidljivo, kao što su rodni list, školska svjedodžba, radna knjižica, vojna knjižica, vjenčani list ili drugi službeni dokument u kojem je izričito naveden podatak o pripadnosti hrvatskom narodu. Napomena: domovnica, putovnica i hrvatska osobna iskaznica ne smatraju se dokazom o pripadnosti hrvatskom narodu);
- potvrda/uvjerenje da se protiv podnositelja prijave ne vodi kazneni postupak i/ili potvrda/uvjerenje o nekažnjavanju (izvornik ne stariji od 6 mjeseci);
- potvrda o upisu u Poseban birački spisak hrvatske nacionalne manjine;
- diploma o stručnoj spremi ako se podnositelj prijave obrazovao u području poljoprivrede;
- potvrda lokalne samouprave o izmirenim poreznim obvezama ne stariji od dana objave natječaja;
- predračun izdan od dobavljača, izdan najranije na dan objavljivanja natječaja ili originalni račun izdan od dobavljača ne stariji od 1. 6. 2025. godine. Podnositelj prijave koji je već izvršio nabavu u obvezi je dostaviti pored originalnog računa, otpremnicu i garantni list (po završetku natječaja originali se vraćaju podnositelju, a preslike se zadržavaju s dokumentacijom);
- ukoliko je predmetna investicija ostala oprema – GPS uređaj, potrebno je priložiti presliku očitane prometne dozvole (da traktor glasi na ime podnositelja prijave) i presliku dokaza da je traktor tehnički ispravan najkasnije do momenta završetka natječaja;
- ako se radi o strojevima za transport koji podliježu obaveznoj registraciji vozila, dostavlja se preslika prometne dozvole nakon registracije;
- izjava dobavljača da će najkasnije u roku od 30 dana od dana objavljivanja konačne odluke o raspodjeli sredstava isporučiti predmetnu investiciju.

7. KRITERIJI ZA OCJENU PROJEKATA

- broj članova gospodarstva, maksimalno do 5 članova;
- prebivalište podnositelja prijave (selo/grad);
- stupanj obrazovanja u poljoprivredi,
- postotak uposlenosti podnositelja prijave po osnovu poljoprivrede;
- dob podnositelja prijave;
- sudjelovanje u izborima za HNV u RS 2018. i 2022. godine;
- aktivnost podnositelja prijave u hrvatskoj zajednici;
- podnositelj prijave je odustao od investicije nakon isteka žalbenog roka;

- podnositelj prijave je odustao od investicije nakon potpisivanja ugovora;
- u slučaju dva ili više podnositelja prijave s istim brojem bodova prednost će imati mlađi podnositelj;
- ukoliko je više podnositelja prijave s iste adrese prebivališta, prihvaća se samo jedna prijava s te adrese koja ima najviše ostvarenih bodova.

8. NAČIN OBJAVE PRIHVAĆENIH PROGRAMA I PROJEKATA

- Povjerenstvo nakon ocjene svih prijava predlaže odluku Fondaciji o raspodjeli sredstava.
- Povjerenstvo će prilikom donošenja odluke uvažiti brojnost pripadnika hrvatske zajednice u pojedinom području, ali i u skladu s principom pozitivne diskriminacije u područjima gdje je zajednica brojčano manja ili socioekonomski ranjivija.
- Poticajna sredstva bit će dodijeljena podnositeljima prijave prema redoslijedu na rang listi kandidata do utroška sredstava.
- Odluka će biti objavljena u *Hrvatskoj riječi* i na web stranici HNV-a.
- Nakon objave predložene liste raspodjele sredstava sudionici će u roku od pet radnih dana imati pravo uvida u priloženu dokumentaciju, kao i pravo prigovora u tom roku. Nakon pregleda žalbene dokumentacije objavljuje se konačna odluka o raspodjeli financijskih sredstava.
- Nakon objave konačne odluke korisnici potpisuju ugovor o financijskoj potpore kojim će se urediti prava i obveze Davatelja i Korisnika potpore.
- Korisnik potpore bit će u obvezi izdati mjenicu za osiguranje od neprovedbe projekta i otuđenja opreme prije propisanog roka.
- Korisnik potpore u obvezi je Davatelju potpore omogućiti pristup nabavljenim strojevima i opremi kada god to Davatelj potpore zatraži.
- Korisnik potpore obavezan je dostaviti završno izvješće, računovodstvenu i fotodokumentaciju.

9. NAČIN ISPLATE

- Ako je isplata po predračunu, Korisnik potpore je dužan izmiriti cijeli iznos prema dobavljaču i priložiti dokaz o tome. Davatelj potpore dužan je u roku od sedam dana refundirati ugovoreni iznos Korisniku potpore.
- Ako je isplata po ispostavljenom računu, Korisnik potpore je dužan dobavljaču uplatiti svoj dio ugovorenog iznosa i PDV. Davatelj potpore dužan je u roku od sedam uplatiti razliku do punog iznosa Davatelju potpore.
- I u jednom i u drugom slučaju Korisnik potpore dužan je Davatelju potpore priložiti dokaze o izvršenoj isporuci strojeva ili opreme (preslika otpremnice, računa i garantnog lista).

10. NAČIN PRIJAVE

- Obvezno elektroničko i papirnato podnošenje prijava.
- Obrasci se mogu preuzeti s internetske stranice (sajta) HNV-a, iste je nužno popuniti i ovjeriti potpisom, a pravne osobe i pečatom.

Papirne prijave slati na adresu:

Fondacija »Cro-Fond«, Preradovićeva 11, 24 000 Subotica

s naznakom: »za Javni natječaj za financiranje poljoprivrednih programa i projekata od interesa za hrvatski narod u Republici Srbiji za 2025. godinu«.

11. ROK PODNOŠENJA PRIJAVA

- Rok za podnošenje prijava je do 23. siječnja 2026. godine.
- Blagovremenom dostavom smatrat će se preporučena pošiljka predana pošti najkasnije do isteka posljednjeg dana utvrđenog roka za predaju natječajne dokumentacije (pečat pošte), bez obzira na datum prispeća.
- Natječajna dokumentacija se ne vraća, osim originalnih računa, otpremnica i garancija.

12. PRIJAVE KOJE SE NEĆE RAZMATRATI

- dostavljene nakon roka,
- bez elektroničkog i papirnato oblika,
- nepotpune prijave i netočne prijave,
- prijave suprotno uvjetima Natječaja.

13. DODATNE NAPOMENE

- Podnošenjem prijave prijavitelj daju privolu za obradu osobnih podataka.
- Potpisom Izjave prijavitelj jamči točnost podataka, provedbu projekta najmanje pet godina.
- Informacije: +381 64-659-06-33 ili crofond19@gmail.com.

URBROJ:

Subotica, 2025.

UPRAVITELJ

Lazar Cvijin

Tragovi hrvatskih kipara u Srbiji (XII.)

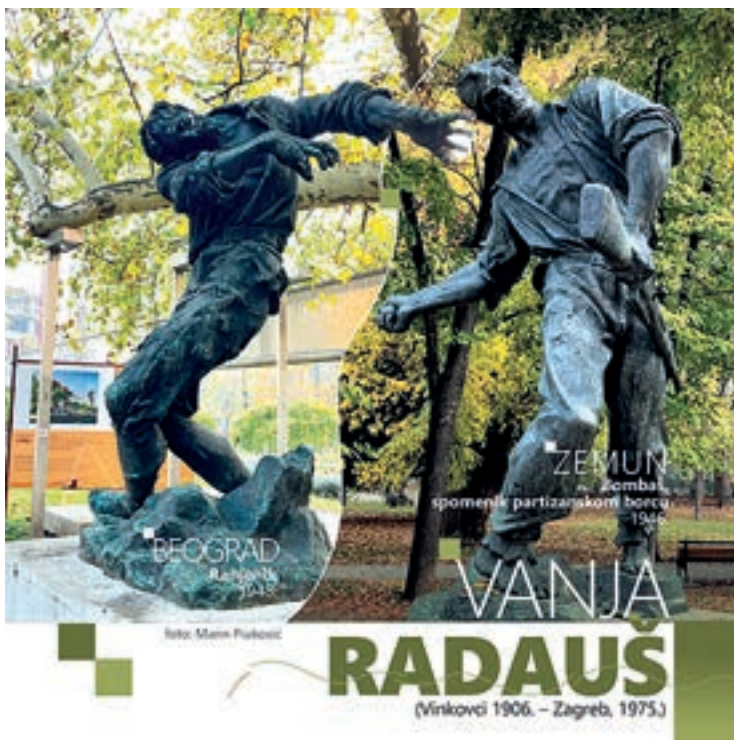
Bombaš i Ranjenik Vanje Radauša

Kipar Vanja Radauš autor je spomenika partizanskom borcu (Bombaš) u Zemunu i skulpture Ranjenik u Beogradu

Zajednički kalendar manjinskih hrvatskih institucija u Srbiji za 2025. godinu prikazuje odabrana djela hrvatskih kipara u Srbiji koja pripadaju segmentu javne spomeničke baštine. Prosinac predstavljaju radovi kipara **Vanje Radauša** – Spomenik partizanskom borcu (*Bombaš*) u Zemunu i *Ranjenik* u Beogradu.

Životopis

Vanja Radauš (Vinkovci, 1906. – Zagreb, 1975.) nakon školovanja u vinkovačkoj gimnaziji upisuje 1924. kiparstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu gdje diplomira 1930. godine pod mentorstvom **Ivana Meštrovića**. Na stipendijskom boravku u Parizu (gdje je dijelio stan sa slikarom **Antunom Motikom**) upoznaje radove **Watteaua**, **Rodina** i **Bourdellea**. Po povratku iz Pariza 1931. godine počinje raditi kao slobodni umjetnik. Sudjelovao je na izložbama udruženja *Zemlja* (1932. – 1934.), a prvu samostalnu izložbu imao je 1939. godine u salonu *Ullrich* u Zagrebu. Surađivao je s **Augustinčićem** na izradi *Spomenika Petru Kočiću* u Banjaluci 1932. godine. Dobio je nagradu na natječaju za uređenje zgrade Narodne skupštine Kraljevine Jugoslavije 1936. godine te je u kamenu izrađena njegova skulptura *Kralj Tomislav* koja se nalazi u ulaznom holu. Za vrijeme Drugog svjetskog rata sudjelovao je u Narodnooslobodilačkom pokretu te je bio član Prezidijuma ZAVNOH-a. Autor je vizualnog rješenja grba Socijalističke Republike Hrvatske. Od 1945. godine redoviti je profesor na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti gdje je vodio i Majstorsku radionicu postdiplomskih studija. Bio je predstavnik Jugoslavije na Venecijanskom bijenalu 1950. godine skupa s **Vojinom Bakićem**, **Kostom Angeli Radovanijem** i **Zoranom Mušićem**. Njegova najzrelija kiparska ostvarenja predstavljaju ciklusi radova *Tifusari* (1956. – 1959.) i *Apstraktne forme* (1966. – 1968.). Raspon njegovih djela proteže se od medalja do spomeničkih radova. Izrađivao je portrete, religiozne teme, žanr-scene, spomeničku skulpturu i medalje, sve u modernističkim okvirima ekspresionizma, naturalizma, impresionizma i apstrakcije. Jedan je od nositelja poslijeratne estetike socijalističkog realizma vidljive u segmentu njegovog spomeničkog opusa posvećenog Narodnooslobodilačkoj borbi. Autor je brojnih spomeničkih skulptura i poprsja, a najznačajniji su *Spomenik palim borcima* i *III. zasjedanju ZAVNOH-a*

u Topuskom (1952.), *Spomenik ustanku naroda Hrvatske u Srbu* (1953., devastiran 1995., obnovljen 2011.), *Spomenik Marku Oreškoviću* u tadašnjoj Titovoj Korenici (1952., uništeno 1990-ih), potom *Spomenik žrtvama Jadravnog* u Jasikovcu kraj Gospića (1961., uništeno 1990-ih) te *Spomenik palim borcima* u Karlovcu (1955., uništen 1991.). Radauš je 1971. godine sudjelovao na Mediteranskom kiparskom simpoziju u istarskom mjestu Dubrova o čemu svjedoči njegova kamena skulptura *Glava* u tamošnjem Parku skulptura. Dobitnik je Godišnje nagrade **Vladimir Nazor** za likovnu umjetnost 1959. i Nagrade AVNOJ-a 1967. godine. Bavio se grafikom i crtanjem, a objavio je i nekoliko zbirki pjesama.

Spomenik partizanskom borcu u Zemunu

Spomenik partizanskom borcu (*Bombaš*) postavljen je 1946. godine u zemunskom Gradskom parku. U neposrednoj blizini postavljen je 1947. i Spomenik kožarskom radniku (*Talac*), djelo kipara **Borisa Kalina** (Solkan kod Gorice, 1905. – Ljubljana, 1975.). U okruženju parka nalaze se i objekti osnovne škole, zemunske gimnazije,

1948. godine. Treba spomenuti da je Radauš 1938. izradio još jednu varijantu ove skulpture koja je 1951. postavljena u dvorištu Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti u Zagrebu (bivša Moderna galerija) gdje je smještena na cvjetnom rondelu. Beogradski *Ranjenik* također je brončana skulptura prirodne veličine, modelirana u specifičnoj pozi snažnog zamaha unatrag u trenutku pada i glave položene na desno rame. Dramatično je svinut, skoro do točke pada, dok bolan izraz na njegovom licu i ispružene ruke doprinose ekspresivnom izrazu egzistencijalne nemoći u trenutku ranjavanja. Prikazan je u odjeći koja podsjeća na vojničku odoru, te postavljen na kameni postament.

Poljoprivrednog fakulteta te katolička crkva svetog Roka i pravoslavna crkva svetog arhangela Gavrila. Spomenik prikazuje stojeću figuru bombaša u naravnoj veličini, borca Narodnooslobodilačke borbe u položaju tipičnom za akciju bacanja bombe na neprijatelja. Ovu brončanu skulpturu, smještenu na kameni postament, Radauš je modelirao u ekspresivnoj pozi snažnog zamaha unatrag. Bosonogi borac odjeven je u jednostavne hlače i raskopčanu košulju s partizanskom kapom (tzv. Titovkom) na glavi. Odlučnog je izraza lica, u desnoj ruci drži granatu, a u lijevoj pušku oslonjenu na bedro.

Vanja Radauš veliki dio svoga umjetničkog opusa posvetio je temi čovjeka, posebice njegovog stradanja i patnje koje je predstavljao umijećem svoga oblikovanja i snagom kreativne imaginacije. Njegovi radovi *Bombaš* (pripadajući estetiци socrealizma) te *Ranjenik* (u modernističkom oblikovnom repertoaru, gotovo podsjećajući na istodobne radove **Alberta Giacomettija**) ne spadaju u vrhunska Radauševa ostvarenja, ali su ipak još jedan pokazatelj prisutnosti djela hrvatskih kipara u javnom prostoru u Srbiji.

Branimir Kopilović

Skulptura *Ranjenik* u Beogradu

Skulptura *Ranjenik* nalazi se ispred zgrade Jugoslovenskog dramskog pozorišta u Beogradu, institucije koja je 1947. godine osnovana kao reprezentativno kazalište nove Jugoslavije. Zgrada kazališta je izgorjela u požaru u listopadu 1997. nakon čega je rekonstruirana po projektu arhitekata **Zorana Radojičića** i **Dejana Miljkovića** i ponovno otvorena 2003. godine. Zgrada je dobila sadašnji izgled kojim dominiraju staklo i metal, čime je u potpunosti izmijenjen njen dotadašnji vanjski izgled. U ulaznom holu nalaze se mozaik *Djevojka s bakljom* crnogorskog slikara **Mila Milunovića** iz 1948. te jedna skulptura suvremenog beogradskog skulptora **Mrdana Bajića** iz 2003. godine. Ispred zgrade smješten je i Radaušev *Ranjenik*, postavljen

Kec ko vrata!

Nema generacije učenika, pa tako ni razreda, a izuzetak mogu činiti tek poneka odjeljenja, da među vršnjacima ne sjedi jedan ili više notornih neradnika ili pak dibidusa koji tijekom godine u dnevnik ne skupljaju ništa drugo do li bugera. Pa se onda iznenada opasno približi kraj godine i naš ti se dibidus sjeti kakvo mu je stanje s ocjenama, pa odjednom teka ispunjena domaćim zadacima, njegove ruke prve u vis kada se odgovara; nabiflo je i fotosintezu i slavensku antitezu, i to do njihove treće potencijale. Pa se onda nastavnik, potaknut euforičnom emaptijom cijelog razreda (dajte mu dva, dajte mu dva!), počne i sam preispitivati: treba li cijeniti završni rad ili u obzir uzeti i kontinuirani nerad? Tako je to bilo, a tako će vjerojatno uvijek i biti kada je riječ o djeci.

U slučaju lokalne samouprave kraj godine znači ipak nešto drugo, a i kriteriji za ocjenjivanje trebali bi biti mnogo stroži. U konkretnom slučaju, dakle kada je riječ o subotičkoj lokalnoj samoupravi, ne manjka namrgođenih učitelja, i to s pravom. Tako se recimo na samom početku godine, iznerviran studentskim prosvjedima, za odgovaranje javio gradonačelnik Subotice **Stevan Bakić**, nazvavši dekane Ekonomskog i Građevinskog fakulteta **Aleksandra Čučkovića** i **Milana Trifkovića** bitangama, a kasnije i fukarama. Zato što su stali na stranu studenata. Ista je osoba istim povodom nešto kasnije na opće iznenađenje i zgražanje javnosti na *Banijskom prelu* prva uočila da su »ustaše ponovo među nama«. Valjda zato što je izjava dana u sklopu izvannastavnih aktivnosti, gradonačelnik ju je kasnije pokušao popraviti odgovorom da nije riječ bila o svim Hrvatima kao nacionalnoj kategoriji nego o običnoj alegoriji.

Brojne izvannastavne aktivnosti, kao što je poznato, dobrim dijelom ove godine odvijale su se i u učionicama i na ulicama ove zemlje pa tako i Subotice. Najveća od njih bila je ona 17. svibnja, kada se u Suboticu slilo na tisuće gostiju iz ostalih dijelova Srbije na cjelodnevni prosvjed,

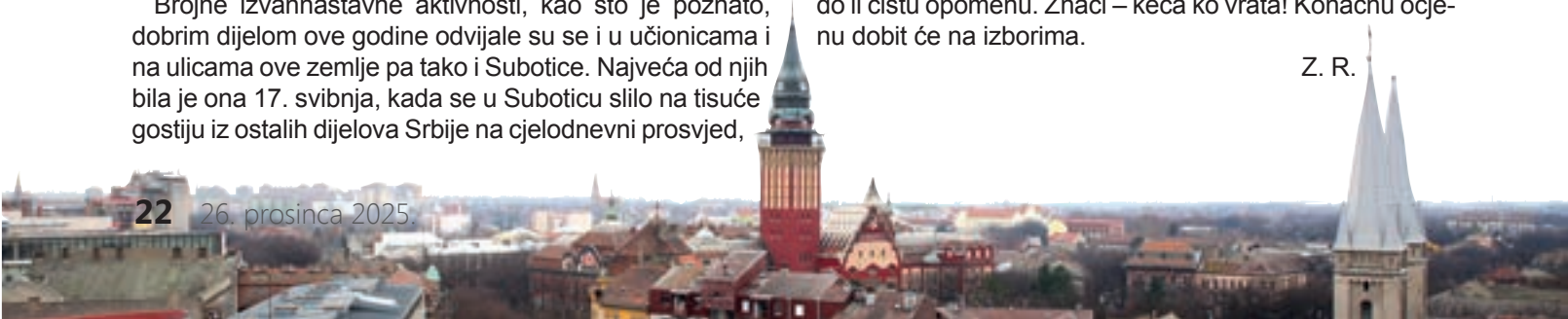
a čelnici lokalne samouprave – baš poput njihovih kolega iz ostalih gradova – pokazali su da, samo kada to hoće, nisu nikakvi domaćini. Umjesto da umornim studentima, koji su pješačili ili biciklima stigli u naš grad, ponude mogućnost da prespavaju u Dvorani sportova, Novoj općini ili bilo kom drugom većem zatvorenom objektu, povukli su se, da parafraziramo gradonačelnika, u mišiju rupu i stvar prepustili gostoprimstvu Subotičana i dobroj volji ravnateljice Osnovne škole **10. oktobar Melinde Đurić Kiš**. Koja je zbog toga koncem kolovoza razriješena dužnosti. Baš kao i njen kolega **Iso Planić** u Politehničkoj školi, koji je imao stopostotnu podršku kolega, ali ne i lokalne samouprave jer nije bio dovoljno tvrd prema profesorima koji su bili u obustavi nastave.

S rijetkim ispadima gradonačelnika i predsjednika Saveza vojvođanskih Mađara **Bálinta Pásztora**, lokalna samouprava svoj je nerad branila onako kako to uvijek čine učenici koji se nisu spremili za nastavu – šutnjom. Šutjeli su i kada je riječ bila o otkazivanju usluga Javnog komunalnog poduzeća *Čistoća i zelenilo* za održavanje *Festivala zanatskog piva* 4. i 5. srpnja, pa su građani o svom trošku istih datuma održali *Festival inatskog piva*, a šutjeli su i šute i u mnogo ozbiljnijim prilikama. Šutnja je, recimo, odgovor predsjednika Skupštine grada **Dániela Gyivánovitya** na zakonite zahtjeve zborova građana da raspiše izbore za 37 mjesnih zajednica u Subotici, i to iz jednostavnog razloga: zakonski rok trajnosti aktualnima je istekao još malo pa tri godine! Šuti i kompletna lokalna samouprava na vapaje dijela građana Subotice u Mjesnoj zajednici *Pješčara* koji svako malo obijaju pragove Gradske kuće ne bi li nekome od lokalnih bogova smekšali srce do mjere da zamisli kako je to živjeti jedan dan bez čiste i ispravne vode, a ne desetljećima gledati kako iz bunara teče žuta tekućina puna željeza i tko zna čega još, u tome se kupati i ne daj bože kuhati ručak.

K'o najgori ponavljači šutjeli su čelni ljudi lokalne samouprave na ogoljeni fašizam koji se tijekom studenoga odvijao na ulicama grada: i kada je riječ o prosipanju crvene farbe na kuće, i kada je riječ o prebijanju njihovih sugrađana, i kada je riječ o paljenju automobila. Sva nepočinstva, za to postoji i više negoli osnovana sumnja, urađena su iz ideoloških pobuda, a moguće i po nečijem nalogu.

Iako je prošla za tili čas, kako vidimo, stalo je sasvim dovoljno materijala da se na koncu dâ konačna ocjena učenicima iz Gradske kuće i njihovim kolegama u izmještenim odjeljenjima. Sudeći prema njihovim odgovorima, a još više šutnji, za ovaj period nisu zaslužili ništa drugo do li čistu opomenu. Znači – keca ko vrata! Konačnu ocjenu dobit će na izborima.

Z. R.

Realiziran projekt HPD-a *Bela Gabrić*

Opremanje vrtića

Projekt »Podizanje kvalitete odgojno-obrazovnog rada u vrtićima i školama na hrvatskom jeziku u Subotici«, koji je financiran od Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, provelo je Hrvatsko prosvjetno društvo *Bela Gabrić* i uspješno ga privelo kraju.

Po riječima predsjednice Društva **Margarete Uršal** projekt je imao za cilj unaprjeđenje uvjeta rada u ustanovama koje izvode programe na hrvatskom jeziku te jačanja kompetencija odgojitelja, učitelja i roditelja. Bio je usmjeren na podizanje kvalitete ranog i predškolskog odgoja kroz nabavu suvremenih didaktičkih sredstava i opreme, organizaciju edukativnih aktivnosti za roditelje te stručno usavršavanje odgojitelja i učitelja. Provedbom većine planiranih aktivnosti ostvaren je značajan doprinos kvalitetnijem odgojno-obrazovnom radu, povećanoj motiviranosti djece i odgojitelja te jačanju vidljivosti obrazovanja na hrvatskom jeziku u Subotici. Ovim projektom obuhvaćena su djeca u jasličkim i vrtićkim skupinama, a u okviru projekta provedena je nabava didaktičkih sredstava i opreme za vrtiće, u skladu s iskazanim potrebama odgojnih skupina. Oprema je nabavljena za sljedeće ustanove: za dječje vrtiće *Marija Petković – Biser* (jaslice i vrtić) i *Marija Petković – Sunčica* (jaslice i vrtić).

»Tijekom ovoga projekta sve četiri odgojne skupine opremljene su Montessori materijalima za matematički i jezični razvoj, policama i spremnicima za organizaciju centara aktivnosti, kao i drugom potrebnom opremom. Također je provedena nabava knjiga, slikovnica na hrvatskom jeziku, te materijala za rad u vrtićkim skupinama. Time su dodatno opremljeni čitalački kutci i unaprijeđeno ostvarivanje vrtićkog kurikulumu. Tako smo zahvaljujući ovome projektu vrtiće opremili nedostajućim didaktičkim materijalima i opremom, te je nabavljeno i podijeljeno više od 200 različitih artikala (didaktika, oprema, igračke, police, spremnici, tanjuri, čaše...), samim time unaprijeđena je kvaliteta rada s djecom«, kaže Uršal i pojašnjava kako će i nadalje HPD *Bela Gabrić* ostati posvećeno skrbi o obrazovanju na hrvatskom jeziku te će i ubuduće razvijati i podržavati projekte usmjerene na unaprjeđenje odgojno-obrazovnog rada.

»Zahvaljujući ovome projektu osigurano je više stvari koje su nam vrlo dragocjene kada je u pitanju prostor, ali i sam rad s djecom. Dobili smo ormar namijenjen odgojiteljima za odlaganje njihovih stvari; kutak knjižnice koji je opremljen policama i brojnim knjigama i slikovnicama koje djeca svakodnevno koriste, a tijekom vikenda i po-

suđuju; u jaslicama su osigurani i tanjuri i čaše od kojih je većina staklena, a ima i nešto plastičnih. Kod nas je bitno stakleno posuđe, budući da radimo po programu Marije Montessori i tako djecu učimo samostalnosti i brizi, no zna se dogoditi da se to razbije, te nam je to potrošni ma-

terijal. Osigurani su nam i razni sportski rekviziti (obruč, vijače, čunjevi...), kao i didaktički materijali, kutije i spremnici za odlaganje materijala zahvaljujući kojima imamo sigurniji i estetski ljepše uređen prostor za djecu«, kaže voditeljica objekta *Marija Petković – Sunčica* **Dajana Šimić**.

Margareta Uršal također je napomenula kako dio planiranih aktivnosti, točnije aktivnosti za roditelje, nisu realizirane zbog ograničenih financijskih sredstava, no Društvo će nastojati osigurati dodatna sredstva kroz buduće projekte kako bi se i te aktivnosti u potpunosti ostvarile.

Ž. V.

Božićno druženje u Matici u znaku zajedništva i solidarnosti

Hrvatsko nacionalno vijeće organiziralo je u petak, 19. prosinca, blagdansko druženje u Hrvatskom domu – Matici »U susret Božiću«, koje je okupilo brojne posjetitelje u toploj i svečanoj atmosferi. Prostor Matice ispunili su mirisi kuhanog vina i medenjaka, božićna glazba i susreti ljudi dobre volje, stvarajući ugođaj zajedništva i radosti.

Okupljenima se obratila predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**, koja je na početku naglasila simboliku mjesta i blagdana riječima: »Dragi prijatelji, dragi naši ljudi, dobrodošli u Maticu – u našu kuću. Božić je vrijeme kad se ljudi okupljaju. Kad se traži toplina. Kad se lakše osmijehne-

mo jedni drugima i lakše otvorimo srce». Dodala je kako se upravo takav duh te večeri osjećao u Matici, istaknuvši: »Večeras se u Matici osjeti baš to. Miris kuhanog vina, medenjaci, glazba... ali ono najvažnije – ljudi dobre volje«.

Poseban naglasak stavljen je na humanitarni karakter susreta. U sklopu večeri održana je humanitarna akcija »Božić za sve«, koju organizira *Cro-fond*, a sav prikupljeni iznos od dobrovoljnih priloga – 124.000 dinara, namijenjen je za nastavak liječenja Subotičanina **Nikole Horvatskog**.

Govoreći o tome, predsjednica HNV-a je podsjetila i na poruku blagdana, naglasivši: »Božić nas uči da nitko ne smije ostati sam. I da solidarnost nije velika riječ – nego mala, dobra djela koja činimo zajedno«. Pozvala je okupljene da Božić ne ostane samo simbol, već način življenja: »Zato vas večeras želim pozvati na nešto važno: odvažite se da doživite Božić. Da ga ne gledamo samo kao blagdan, nego da ga živimo – kroz dobrotu, zajedništvo i pomoć onima kojima je najpotrebnija«.

Na kraju je poručila da se vrijednost zajednice ogleda u spremnosti na dijeljenje, istaknuvši: »Jer snaga jedne zajednice ne mjeri se onim što ima, nego onim što je spremna podijeliti«.

Blagdansko druženje u Matici proteklo je u znaku topline, humanosti i zajedništva, potvrđujući kako su upravo ovakvi susreti pravi izraz božićnog duha.

M. V. R.

Obiteljska proizvodnja u Monoštoru

Paprika iz kuće Francuz: tradicija koja se održava radom, ne brzinom

U vremenu kada se i u poljoprivredi sve češće traži brzina, obitelj Francuz zapravo opstaje na suprotnom principu: usporiti gdje treba, provjeriti, ponoviti i ne preskakati. »Ne možeš papriku napraviti za 48 sati ako hoćeš da bude prava«, kaže Davor. A Stipan to jednostavno kaže: »Paprika je takva – traži rad. Ako nećeš raditi, nemoj je ni saditi«

U Monoštoru se paprika uzgaja desetljećima i za mnoge obitelji ona je dio uobičajene djelatnosti, s jasnim pravilima i podjednako jasnim rizicima. U obitelji **Francuz** taj se posao ne predstavlja kao obveza, nego kao niz konkretnih koraka koji se moraju ispoštovati. Kako kažu, ništa tu nije spektakularno, ali je zahtjevno, dugotrajno i skupo. I upravo zato se u njihovoj proizvodnji najviše računa ono što se ne vidi odmah: vrijeme, strpljenje i kontrola svakog dijela procesa. **Davor Francuz** objašnjava da se u njihovoj obitelji paprika radi desetljećima, još od oko 1950. godine kada su to započeli prabaka i pradida.

»Nekad su to bile druge sorte, drugačija proizvodnja, ali posao je ostao u kući«, kaže Davor.

Danas se, uz papriku, još bave i lubenicama i dinjama. Ono što ih razlikuje, kaže, nije samo to što uzgoje papriku, nego što je dovedu do gotovog proizvoda.

»Nama je cilj da paprika ne završi kao 'sirovina', nego kao mljevena paprika iza koje možemo stati. I kad kupac otvori vrećicu ili posudu, da zna zašto se vraća ponovno kod nas«, ističe Davor.

Od njive do sušare: »Bez vode nema paprike«

Francuzi ne skrivaju da je poljoprivreda postala nepredvidiva, a paprika posebno. Površine koje rade nisu ogromne, ali su, kako kažu, realne za obitelj.

»Uglavnom je to oko jednog i pol jutra, ovisno kako se posložimo te godine. Imamo svake godine uroda oko pet do šest tona svježe paprike, a nekad dokupimo još toliko. Sve to ide na sušenje.«

Ne idu, objašnjava, na prodaju svježe paprike – kod njih je fokus na proizvodnji mljevene paprike, jer je to ono što kupci traže i što im daje stabilniji smisao posla. Navodnjavanje je tema koju u razgovoru često spominju bez okolišanja.

»Bez vode nema paprike«, kaže Davorov otac **Stipan**. »Sustav navodnjavanja 'kap po kap' je obavezan, jer ti danas vrijeme ne daje sigurnost.«

Davor se slaže i dodaje da je ranije bilo lakše uhvatiti godinu, dok su danas promjene nagle:

»I kad ima vode, ako udari ekstremna vrućina, paprika zna odbaciti cvijet, oplodnja bude slabija. A kad se spoje vrućina i suša, tu nema čuda.«

Na pitanje o urodima, Stipan razlikuje godine bez potrebe da ih uljepšava.

»Prošla godina je bila loša, ova je bolja, i po rodu i po kvaliteti.«

Davor pritom navodi da nije problem samo u količini, nego u stabilnosti:

»Jedne godine bude paprike, ali bude 'tanka'. Druge godine bude manje, ali kvalitetnija. Mi ne možemo to kontrolirati do kraja, ali možemo kontrolirati kako ćemo je obraditi kad je imamo.«

Radna snaga je posebna priča.

»Berba je najteža«, kaže Davor. »Danas malo tko hoće to raditi. Najčešće dođu starije žene, bakice, pomažu koliko mogu. Mladih je sve manje.«

Stipan to potvrđuje kroz iskustvo:

»Danas svi hoće lakše poslove. A paprika traži ruke, i kad je bereš i kad je obrađuješ.«

I baš u tom dijelu priče Francuzi djeluju najrealnije, oni ne govore da se može sve, nego da se može onoliko koliko obitelj može izdržati.

»Mi ne idemo na širenje po svaku cijenu, jer ako se raširiš, moraš imati ljude. A ljudi nema«, naglašava Davor.

Sušenje na drva, ručno biranje i mlin na kamen

Kad paprika izađe s njive, posao tek ulazi u fazu u kojoj se, prema njihovim riječima, »kvaliteta stvara ili gubi«. Stipan objašnjava da rade sušenje na drva, starovinski.

»Najprije sušimo vani dvije do tri sedmice. Poslije ide u sušaru, deset do petnaest dana. U početku ima promaje, poslije se zatvori. Loži se svaki dan. Noću se ne loži, ali danju stalno«, govori Stipan.

Posebno naglašava da sušenje na drva daje specifičan miris, ali da tu postoji jasna granica.

»To nije dimljenje kao dimljena paprika, nego sušenje. Ali, kad otvoriš vrata, osjeti se taj 'šmek'. Samo ne smije zagorjeti. To je najvažnije«, ističe Stipan Francuz.

Davor se u tom dijelu nadovezuje, uspoređujući tradicionalan postupak s modernim rješenjima:

»Danas ima sušara i dehidrataora koji ti za 48 sati daju suhu papriku. Mi to ne radimo. Sušimo prirodno deset do dvanaest dana i onda ide u sušaru. U sušari nam je peč na drva, cijevi provode toplinu kroz prostor, da se toplota zadrži. Držimo temperaturu oko 35 do 40 stupnjeva. Ne ide na jače, jer onda više štetiš nego što koristiš«, naglašava Davor.

Nakon sušenja dolazi dio posla koji je, po njihovom mišljenju, ključan za finalni okus i boju.

»Paprika se lomi, skidaju se peteljke, bira se samo zdrava. Tu nema brzine. Ako ti uđe loša paprika, osjeti se. Taj posao nije vidljiv kupcu, ali je nama presudan. Mi radije izdvojimo lošije nego da 'prođe' sve. Jer kad jednom spustiš kriterij, teško ga vratiš. Mljevenje radimo u više koraka. Prvo ide na čekičar, da se usitni, pa onda na kamen. Na kamenu ide dva puta – prvi put grublje, drugi put sitnije. I to je to. Tako dobijemo ono što mi smatramo pravom paprikom«, govori nam Davor.

Stipan taj dio prevodi u jednostavniju poruku:

»Kad preskočiš korak, preskočio si kvalitetu«.

U proizvodnji sudjeluju svi, koliko mogu, a posebno mjesto u toj priči ima baka **Pavka Francuz**.

»Ja idem u osamdeset treću pa opet pomažem«, kaže uz osmijeh Pavka.

Ne predstavlja to kao teški fizički rad, nego kao stalni dio dana:

»Radim koliko mogu. Štipam, biram, odvajam. Nije teško, ali je dosadno. Moraš paziti da ostane samo dobro«.

Pavka se prisjeća i kako se nekad radilo:

»Nekad se paprika nizala na konac, sušila u avliji, pa u pušnicu. Sad je sve modernije, ide u džakove«.

U sezoni je, kaže, znalo biti i puno žena na poslu:

»Bilo je po petnaest žena. Ja sam voljela biti unutra, gdje je toplije. Unutra se bira, a vani je uvijek hladnije«.

Što se proizvoda tiče, Francuzi rade slatku i ljutu mljevenu papriku, a po narudžbi i tucanu ljutu:

»Ljuta ide, slatka ide, ovisi tko što traži, a tucanu radimo kad ljudi naruče, ima kupaca i za to«.

Prodaja je uglavnom direktna, bez velikih sistema i posrednika:

»Mi ne idemo po sajmovima stalno, idemo na Sajam voća u Tavankut, ali većina prodaje ide od kuće. Ljudi zovu, naruče, dođu. Ako treba, šaljemo brzom poštom«.

Najbolja reklama, dodaje, nisu oglasi nego povjerenje:

»Kad kupac jednom nađe papriku koja mu odgovara, vraća se. To je nama najvažnije«.

Stipan govori i o tome gdje sve njihova paprika završava:

»Ima kupaca iz Srbije, ima iz Europe. Bude i Kanada, Australija, Bosna i Hrvatska«.

Ne radi se, kaže, o velikim količinama, nego o tome da ljudi nose dalje ono što su probali kod kuće ili preporučili jedni drugima. Kroz sve što govore, provlači se ista poruka: ne obećavaju čuda, nego kontinuitet.

»Paprika traje dok traje, lani je bilo do početka siječnja. Ove godine očekujemo duže, jer je ostalo više«, kaže Stipan. Davor na to dodaje da se plan ne gradi na ambiciji, nego na mogućnostima:

»Mi radimo koliko možemo kao obitelj. I hoćemo da svaki kilogram bude isti, da se ne sramimo proizvoda«.

U vremenu kada se i u poljoprivredi sve češće traži brzina, obitelj Francuz zapravo opstaje na suprotnom principu: usporiti gdje treba, provjeriti, ponoviti i ne preskakati.

»Ne možeš papriku napraviti za 48 sati, ako hoćeš da bude prava«, kaže Davor.

A Stipan to zaključuje jednostavno:

»Paprika je takva – traži rad. Ako nećeš raditi, nemoj je ni saditi«.

Ivan Ušumović

Humanitarni adventski vašar u Vajskoj

U dvorištu župe sv. Jurja u Vajskoj 20. prosinca održan je 6. Humanitarni adventski vašar, koji je i ove godine okupio veliki broj mještana i posjetitelja

dobre volje. Zahvaljujući zajedničkom trudu organizatora, volontera i donatora, prikupljeno je ukupno 200.390 dinara.

Prikupljena sredstva bit će raspodijeljena u humanitarne svrhe – polovica iznosa namijenjena je za liječenje **Elene Nikolić**, dok će druga polovica biti donirana Školi za djecu sa smetnjama u razvoju *Heroj Pinki* iz Bačke Palanke.

Program je započeo u 16 sati u crkvi kulturno-umjetničkim sadržajem u kojem su nastupila djeca iz župe, djeca iz Hrvatskog kulturnog udruženja *Antun Sorgg* te mješoviti župni zbor. Nakon programa druženje se nastavilo u dvorištu župe, gdje su posjetitelji mogli kupiti pečene kobasice, palačinke, kolače, krafne, toplu čokoladu, božićne ukrase i kuhano vino.

A. Š.

Adventska večer u Baču

Hrvatsko društvo *Drevni Bač* organiziralo je u nedjelju, 21. prosinca, *Adventsku večer*. U župnoj dvorani crkve sv. Petra i Pavla okupila su se djeca i roditelji, koji su tijekom večeri izrađivali božićne ukrase, pogledali film o Božiću i sudjelovali u kvizu.

»Bila je ovo ideja naše djece. Želja nam je bila okupiti djecu iz Bača, Plavne i Vajske kako bismo se malo družili

i počastili uoči Božića. Ljetos smo organizirali *Obiteljski dan* u Vajskoj; djeca su se upoznala i zbližila, a na nama je da se potrudimo da tako i ostane«, kaže predsjednik HD-a *Drevni Bač* **Vladimir Penavin**.

Z. V.

Božićni koncert zboru *Odjek* u Zemunu

U župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu 21. prosinca održan je božićni koncert zboru *Odjek*, koji djeluje u sklopu udruge Zajednice Hrvata Zemuna **Ilija Okrugić**. Zajedno s dirigenticom **Ninom Fuštar** i klaviristom **Aleksandrom Stankovićem** u svom su programu predstavili božićne pjesme koje su publici prenijele radost Božića.

Mješoviti pjevački zbor *Odjek* osnovan je 2013. godine. Svojim pjevanjem njeguju kulturu i tradiciju u Zemunu, izvodeći duhovni i svjetovni program. U njihovom programu mogu se čuti pjesme iz različitih krajeva gdje žive Hrvati, kao i pjesme poznatih hrvatskih kompozitora, moderne šansone i popularna klasika.

»Drago mi je da je zbor *Odjek* nastavio napredovati i razvijati se sve ove godine. Ovo je sada postao tradicionalni događaj i kao župnik ga svim srcem podržavam. Mogu im samo čestitati jer je božićni koncert bio odličan i nadam se i da je publika uživala. Lijepo je da imamo ovaj događaj u Zemunu. Nema mo događanja kao u drugim katoličkim župama, ali imamo nešto što možemo dati: ljude koji su spremni pridonijeti radu zboru i prenijeti tu radost drugima. Kroz koncert i u svoje ime prenosimo poruke mira, ljubavi i zajedništva. Želimo da ovaj Božić donese mir u svijetu i spokoj ljudima. Zbor uvijek na božićnom koncertu otpjeva i jednu pravoslavnu pjesmu, jer ako nemamo zajedništva i ljubavi međusobno, onda to nije Božić«, kazao je zemunski župnik preč. **Jozo Duspara**.

Tehnički tajnik udruge, član zboru i voditelj programa **Andrej Kukuruzar** pozdravio je goste i upoznao ih s radom zboru.

»Lijepo je što imamo zajedničku aktivnost koja okuplja ljude drugih nacionalnosti i vjera osim hrvatske manjine. Družimo se svake nedjelje na probama i osim što pjevamo, družimo se i njegujemo zajedništvo. Puno nam znači što možemo predstaviti svoj rad publici. Ponosan sam što sam član zboru i što imam priliku nastaviti tradiciju rada zboru *Odjek*. Veliki je dar što možemo druge učiniti radosnim, prenijeti im pozitivnu energiju kroz pjesmu i instrumentalnu glazbu. Nastojimo širiti duhovnost, ali i radost kroz muziku i da crkvu približimo ljudima i zajednici«, istaknuo je Kukuruzar.

Zbor je do sada nastupao u više mjesta u Srbiji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj. Redovito održava godišnji i božićni koncert u župnoj crkvi u Zemunu te sudjeluje u drugim prigodama s crkvenim zborom *Sveta Cecilija*, kao što su

Ekumenski susreti zborova crkvenog pjevanja u Zemunu i susreti u Staroj Pazovi.

Koncert u Zemunu održan je pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i župe Zemun.

S. D.

Knjižnica u spomen na Bogdana Mesingera

»Drago mi je što ćemo kroz rad knjižnice imati prilike knjige učiniti dostupnima za uvid i korištenje ljudima koji vole čitati, što do sad nismo bili u mogućnosti«, kazao je Josip Pavlović

U HKD-u Šid u Šidu 19. prosinca održana je književna večer u spomen na 95. obljetnicu rođenja hrvatskog književnika i likovnog kritičara prof. **Bogdana Mesingera** (Šid, 1930. – Osijek, 2023). O profesor Mesingeru govorila je akademkinja i književna teoretičarka i kritičarka **Helena Sablić Tomić** s Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku.

U sklopu književne večeri prikazan je dokumentarni film *Bogdan Mesinger – Traganje za obiteljskim vrijednostima*, scenaristice Helene Sablić Tomić i autora prof. **Davora Šarića**, također s Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku. Na književnoj večeri simbolično je otvorena knjižnica koja nosi ime *Profesor Bogdan Mesinger* i u kojoj će se naći više od 1.000 knjiga iz fonda udruge.

Novi odjel – knjižnica

Ovo je treći kulturni događaj organiziran u prostoru šidske udruge nakon kupnje kuće uz pomoć Vlade Hrvatske i Hrvatskog nacionalnog vijeća.

»Imali smo želju opravdati tu investiciju. U tijeku ove godine nakon svečane primopredaje ključeva 1. lipnja organizirali smo književnu večer u povodu obilježavanja 85 godina od smrti hrvatskog književnika i prevoditelja **Isidora Ise Velikanovića**. U rujnu smo službeno otvorili XXII. likovnu koloniju u novom prostoru i sada smo organizirali književnu večer u spomen na 95. obljetnicu rođenja prof. Bogdana Mesingera«, kazao je predsjednik udruge **Josip Pavlović** i dodao:

»Na jednom od sastanaka Upravnog odbora donijeli smo odluku da knjižnica u budućnosti nosi naziv *Profesor Bogdan Mesinger*. Sve se to događa u godini jubileja, 100. obljetnici od osnutka hrvatske čitaonice u Šidu. Dobijanjem ovog prostora dobili smo bolje uvjete za smještaj oko 250 slika s dvanaest likovnih kolonija i više od 1.000 knjiga. Uz pomoć sredstava za koja ćemo se prijaviti putem projekata, smjestit

ćemo ih na adekvatan način na odgovarajuće police i ormare. Drago mi je što ćemo kroz rad knjižnice imati priliku knjige učiniti dostupnima za uvid i korištenje ljudima koji vole čitati, što do sada nismo bili u mogućnosti«.

Čuvar hrvatske pisane riječi

Profesor Bogdan Mesinger rođen je u Šidu 25. prosinca 1935. godine, gdje je završio i osnovnu školu. Duhom

i dušom bio je vezan za Ilok, grad njegovih predaka. Objavio je dvije knjige o Iloku: *Skriveni duh Iloka (legende i priče)* 2004. i *Buđenje Iloka* 2006. godine. Također, napisao je više knjiga pjesama i tri romana: *Samac*, *Kiša* i *Zatvorena pučina*. Preminuo je u Osijeku 8. ožujka 2023. godine.

»Profesora Bogdana Mesingera htjeli smo kroz film pokazati kao vrhunsku osobu koja je znala voditi brigu o svojim prostorima Šida, Iloka i Osijeka. U Šidu smo bili 2013. godine kada smo predstavili knjige o Iloku, zbirke poezije, eseje i likovne kritike autora Bogdana Mesingera. Sakupljao je različite relikvije. Živio je takoreći u muzeju što smo u filmu htjeli pokazati. Vodio je brigu o hrvatskoj pisanoj riječi. Bio je jedan od glavnih autora antologije *Hrvatska riječ u Srijemu*. Pisao je prozu, ese-

je i bio je vrstan likovni kritičar, riječju, homouniverzalis, osoba koja se rijetko susreće među nama. S mlađim bratom je održavao sjajne odnose. To je jedna neuobičajena životna priča dva vrhunska intelektualca u nemirnim prostorima i nemirnim vremenima. Izuzetno je važno da upravo u Šidu bude otvorena knjižnica koja će nositi njegovo ime kako bi se ne samo mi koji smo u poodmakloj životnoj dobi, već i mlađi naraštaji, mogli susresti s njim i s knjigom. To je jedan važan iskorak da se upravo u ovom prostoru može ponuditi hrvatska riječ, bez obzira je

li riječ o poeziji, prozi i esejima. Nadam se da će knjižnica živjeti i dat ćemo sve od sebe da donesemo više knjiga«, kazala je prof. Sablić Tomić.

Pokloni za udrugu

Književnoj večeri prisustvovali su sin i brat Bogdana Mesingera **Hrvoje** i **Fedor Mesinger**. Tom je prilikom obitelj Mesinger donirala i bistu prof. Mesingera, rodoslove njihove obitelji te knjigu *Medalja – povijesnica hrvatske kulture*, autora Bogdana Mesingera.

»Dirnut sam ovom večeri. Zahvalan sam organizatorima kao i svima koji su došli prisustvovati i tko je imao lijepe riječi za reći o mom bratu. Kao dijete sam živio u Šidu i sjećam se kada sam kroz pukotine na šalukatrama vidio njemačku vojsku kako dolaze u Šid i kako odlaze. Drago mi je što sam ponovno u Šidu zbog lijepe prigode u spomen na mog brata. Bila mi je izuzetna čast i zadovoljstvo«, istaknuo je Fedor Mesinger.

S. D.

Predstavljeno drugo izdanje knjige Stipana Bašića Škarabe

Bunjevačka grana stihom izatkana

Knjiga pjesama **Stipana Bašića Škarabe** *Bunjevačka grana stihom izatkana* (drugo, dopunjeno i izmijenjeno izdanje) predstavljena je 18. prosinca u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici. Organizator događaja i nakladnik knjige je Hrvatska čitaonica Subotica.

Prvo izdanje objavljeno je 2016. godine, a o tematici pjesama te dopunjenom izdanju Stipan Bašić Škaraba kaže:

»Tematika pisama u prvom izdanju je podsjećanje na ditiñstvo, običaji, salaši, žal za prošlošću... U ovom dopunjenom ima riči i o našem poriklu, oktaleg smo, šta smo, kako smo došli. Tu je 58 pisama, od čega je oko polak nastalo posli prve knjige. Uz prvu je išo i CD s dva spota snimljena po moje dvije pisme, posli čega su nastala još dva po novim pismama, tako da uz drugu knjigu ide USB s četiri spota i 26 moji pisama uglazbljeni i izvedeni što na prelima, što na *festivalima bunjevački pisama*.«

Urednik knjige **Mirko Kopunović** među ostalim je rekao kako su stihovi Stipanovi dobrih namjera, prikazuju vrijednote nekadašnjeg življa i njihova života, važnost čuvanja tradicije, te nenadoknativ gubitak njihovog nestajanja kao bunjevačke ikavice, dijalekta hrvatskoga jezika.

»Pjesme su podijeljene u sedam nejednakih cjelina – u prvoj su *pisme* za djecu, potom prelijske *pisme* pisane i izvođene na *Velikom prelu*, slijede *pisme* o salašima, tamburašima, običajima te o svemu što dira i muči bunjevački rod, a u jednoj cjelini nalazimo i ljubavne *pisme*. Izvođene su na *festivalima bunjevački pisama* gdje su dobile 21 nagradu: tri nagrade stručnog žirija za tekst, tri nagrade za aranžman, dvije nagrade za interpretaciju. Publika je također nagradila *pisme* – dodijeljene su četiri prve, dvije druge i dvije treće

nagrade. Stručni žiri Stipanove *pisme* nagradio je jedanput prvom nagradom, triput drugom i jedanput trećom«, naveo je, među ostalim, Kopunović.

U ime nakladnika – Hrvatske čitaonice – nazočnima se obratila i recenzentica knjige **Katarina Čeliković**:

»Stipan je osim bunjevačkog predivnog govora, tako tople, milozvučne ikavice, sačuvao i svoje etnografske podatke. Znači, pisao je o prelu, Gabrić ćupriji, dakle *pisma* je dobila i

tradiciju i jezik i riječ i sliku i note. Ne znam može li više od toga dobiti. Stoga ovo promatramo kao multimedijalnu večer, jer Stipan ima knjigu, ima film, ima notne zapise i naravno pjesme se govore. Želim mu čestitati jer je vrlo hrabar čovjek. Naime, pjesnici, kada objave knjigu, mogu biti spremni na čestitke koje se dobiju dok se ne pročita knjiga, a poslije toga moraš biti spreman i da te pohvale, a možda i da ti nešto zamjere. Ja nisam našla nijednu zamjerku«.

U okviru predstavljanja stihove su govorili **Bernadica Ivanković** i **Zoltan Sič**, a u glazbenom dijelu programa prikazani su spotovi autora **Zvonimira Sudarevića**, u kojima su nastupili **Ante Crnković** i **TS Biseri**, **Gabrijel Lukač**, **Lidija Ivković**, **Vlatko Vojnić Purčar** i **Roko Piuković**, te HGU *Festival bunjevački pisama*.

Knjiga *Bunjevačka grana stihom izatkana* može se kupiti u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata, Hrvatskoj čitaonici Subotica i HKC-u *Bunjevačko kolo*, po cijeni od 500, a spomenuti USB staje 1.000 dinara. Na promociji se knjiga nije prodavala već se za nju, u povodu božićnih blagdana, davao dobrovoljni prilog za potrebite, odnosno brojne obitelji.

I. Petrekanić Sič

Predstavljen novi broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja ZKVH-a*

Znanstveni pogled na prošlost i sadašnjost

U Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata u petak, 19. prosinca, održano je predstavljanje najnovijeg, šesnaestoga broja njihova *Godišnjaka za znanstvena istraživanja* uz godišnji susret suradnika te ustanove. Novi *Godišnjak* donosi sedam znanstvenih i stručnih radnji koje tematiziraju neke od aspekata kulturnog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti ili sadašnjosti. Također, tu su i prikazi znanstvenih i publicističkih djela objavljenih unutar hrvatskog manjinskog prostora u Srbiji tijekom prethodne dvije godine.

Bila je ovo prigoda i da se sumira rad ZKVH-a u protekloj godini. U tom kontekstu, v. d. ravnatelja ZKVH-a **Josip Bako** istaknuo je brojne realizirane projekte, među kojima se ističu programi i izložba vezani uz obilježavanje 1.100 godina Hrvatskog Kraljevstva, prvi puta dodijeljena priznanja za Dan Zavoda, plodna nakladnička djelatnost (monografije, časopisi, zbornici, katalozi), suradnja s drugim ustanovama u zemlji i Hrvatskoj, otvorenje malih slobodnih knjižnica u više mjesta. Nastavljen je i rad na digitalizaciji građe te nominaciji elemenata nematerijalne baštine u nacionalni registar Srbije, suorganizirani su znanstveno-stručni skupovi, održano je više kolokvija, organizirana izložba *Otisak misli* **Darka Vukovića** u Zagrebu...

Izvršna urednica *Godišnjaka* **Katarina Čeliković** kazala je kako će u idućem broju biti objavljeni radovi sa

stručno-znanstvenog skupa održanog u okviru ovogodišnjih *Dana hrvatske knjige i riječi* – *Dana Balinta Vujkova* u Subotici. Također, plan je da radovi ubuduće budu recenzirani i postavljeni na hrvatski portal *Hrčak* kako bi bili dostupniji široj znanstvenoj javnosti. Čeliković je ovom prigodom zahvalila bivšem glavnom i odgovornom uredniku *Godišnjaka* **Tomislavu Žigmanovu** na prinosima pokretanju i izgradnji toga časopisa.

U okviru predstavljanja, povjesničar **Iván Márk Erdei** održao je predavanje o **Adamu Zrinskom**, što je i tema o kojoj je pisao za najnoviji *Godišnjak*. Adam Zrinski (1662. – 1691.) bio je potomak čuvene plemićke obitelji koja je ostavila traga u mađarskoj i hrvatskoj povijesti. Školovao se u Beču (gdje je i rođen) i Luevenu. Njegovu vojnu i političku karijeru pukovnika prekinula je pogibija u boju s Osmanlijama kraj Slankamena, na teritoriju današnje Vojvodine, što može biti identitetska poveznica s ovdašnjim Hrvatima. U rukopisu je ostavio nekoliko pravnih djela, od kojih jedno o vojnim utvrdama, a pisao je i objavljivao poeziju.

D. B. P.

Održano natjecanje u pjevanju u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji

Prvi *Paulinum-song*

Biskupijska klasična gimnazija *Paulinum* otvorila je svoja vrata 17. prosinca za sve one učenike osnovnih škola koji su se prijavili na prvo glazbeno natjecanje *Paulinum-song*. Natjecatelji, njih više od 40 učenika, bilo je podijeljeno u dvije dobne skupine: od 3. do 5. i od 6. do 8. razreda osnovne škole. Svaki natjecatelj nastupio je samostalno, u pratnji korepetitora ili matrice, a na programu su bile božićne pjesme. Stručno povjerenstvo koje je imalo zadatak odabrati one najbolje činili su: preč. **Dragan Muharem**, vlč. mr. **Csaba Paskó**, prof. **Kristina Čikoš** i idejni tvorac natjecanja dr. **Nataša Kostadinović**.

U prvoj kategoriji kao najbolji solisti proglašeni su: **Anđela Molnar** (Subotica) – I. mjesto, **Lilly Kávai** (Horgoš) – II. mjesto i **Lucija Gabrić** (Mala Bosna) – III. mjesto. U ovoj kategoriji pohvaljeni su i **Anasztázia N. Laudisz**, **Csaba Dózsai** i **Léna Kara**. U drugoj kategoriji (stariji učenici): **Virág Kiss** (Subotica) – I. nagrada, **Luca Vida** (Palić) – II. nagrada i **Emilija Tonković** (Subotica) – III. nagrada. Pohvaljeni su i: **Kata Kávai**, **Marijan Ivanković Radaković** i **Dorotea Simon**.

»Prošle godine u ovome smo periodu imali likovni natječaj, a sad smo se odlučili za natjecanje u pjevanju, ali tako da na reperoarju budu isključivo božićne pjesme. Poziv smo poslali školama i župama na hrvatskom i mađarskom jeziku, budući da je *Paulinum* klasična gimnazija koja obrazuje djecu upravo na ova dva jezika. Jako smo se obradovali odzivu, jer se prijavilo više od 40 učenika, stoga smo bili prinuđeni podijeliti ih u dvije dobne skupine. Ovom prilikom želim zahvaliti i svim ravnateljima škola, nastavnicima, mentorima, župnicima i časnim sestrama koji su pripremali djecu. Vjerujem kako će ovo natjecanje zaživjeti i da ćemo sljedeće godine nastaviti organizirati *Paulinum-song*«, kaže Nataša Kostadinović, profesorica glazbe u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji.

Među članovima žirija bio je i katedralni župnik preč. Dragan Muharem, koji je uz vlč. Csabu Pasku ocjenjivao mlađu kategoriju. Po njegovim riječima, u ovoj kategoriji je bilo 15 sudionika, ocjenjivalo se pjevanje, točnost, usklađenost s pratnjom, scenski nastup i opći dojam.

»Radujem se ovom glazbenom događaju. Budući da sam osam godina proveo u ovoj školi, za nju me vežu posebna sjećanja. Četiri godine sam bio tu kao učenik, a onda kasnije još četiri kao profesor i odgojitelj. Drago mi je vidjeti da se i generacije mladih angažiraju u glazbi, a vidjet ćemo kako će sve ovo biti u budućnosti. Prigoda je ovo i da se upozna škola, koja je klasična gimnazija otvorenog tipa, dakle mogu je upisati svi oni koji žele, bilo dječaci ili djevojčice. Uz školu, za one kojima je to potrebno, tu je i internat koji nudi smještaj i hranu. Osim znanja, ovdje učenici dobiju i katolički odgoj. Gimnazija je klasičnog tipa, a povijest, jezici i humanistički predmeti su posebnost ove škole«, kaže preč. Muharem.

Svi sudionici natjecanja imali su priliku obići samu školu i vidjeti se s učenicima ove klasične gimnazije. Također, svi oni dobili su pohvalnice za sudjelovanje, a oni nagrađeni u subotu idu na nagradni izlet u Beograd. Samo natjecanje, ali i sve soliste svojim prisustvom podržao je i biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas**.

Organizatori su najavili kako će ovo natjecanje biti organizirano i naredne godine, s ciljem da djeca pokažu svoje sposobnosti i talente, ali i da se mogu upoznati i družiti, kako sa samom školom, tako i međusobno.

Ž. V.

Zatvaranje Svete godine

Jubilejska – Sveta godina 2025., koju je na Badnjak 2024. godine otvorio papa Franjo otvaranjem Svetih vrata na bazilici sv. Petra u Vatikanu, poznata kao Jubilej nade, privodi se kraju.

Tijekom ove Svete godine Katolička crkva dobila je i novog poglavara, te će tako Jubilejsku godinu zatvoriti papa Lav XIV. na svetkovinu Bogojavljanja – 6. siječnja 2026. godine zatvaranjem Svetih vrata, što će označiti završetak jubileja.

Zatvaranje Svete godine u lokalnim biskupijama bit će do nedjelje, 28. prosinca, kada će dijecezanski biskupi slaviti svetu misu i zatvoriti Sveta vrata u katedralama i konkatedralama diljem svijeta.

Srijemski biskup **Fabijan Svalina** će u katedrali – manjoj bazilici sv. Dimitrija, đakona i mučenika u Srijemskoj Mitrovici svečanim misnim slavljem zatvoriti Jubilejsku godinu uoči slavlja svetkovine Svete Obitelji, 27. prosinca s početkom u 18 sati.

U Subotičkoj biskupiji biskup **Franjo Fazekas** će Svetu godinu zatvoriti na svetkovinu Svete Obitelji 28. prosinca u katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici, s početkom u 19 sati, dok će Jubilejska godina u Beogradskoj nadbiskupiji biti svečano zatvorena 27. prosinca u beogradskoj katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije, s početkom u 10 sati. Svečano euharistijsko slavlje predvodit će kardinal **Lađislav Nemet SVD**.

Biskupi pozivaju svećenike, redovnike, redovnice, kao i sve vjernike da se uključe na ovim slavljinama i ako još nisu, da iskoriste ovo milosno vrijeme za potpun oprost grijeha.

Ž. V.

U susret blagdanima

24. prosinca – Badnjak

25. prosinca – Božić

26. prosinca – sv. Stjepan prvomučenik

27. prosinca – sv. Ivana apostola

28. prosinca – Sveta Obitelj

29. prosinca – sv. Toma, Davor, David

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Bog brine za svoje

Slavimo Božić, radosni zbog ljubavi koju nam je Bog iskazao postavši jedan od nas i to na potpuno neočekivan način. Naše proslave i prikazi Kristova rođenja predstavljaju ovaj događaj na idiličan način. Iako su slama, jase i životinje prisutne, sve je blistavo i lijepo. Atmosfere naših proslava ne otkrivaju svu dramatičnost ovog događaja, te brigu Marije i Josipa da na dostojan način ispune ono što im je Bog povjerio. Ništa ljudsko ne može omesti Božje planove. Bog je uvijek sa svojim, zato: »Blago svakome koji se boji Gospodina, koji njegovim hodi stazama!« (Ps 128,1).

Ostvarenje plana

Marija je pristala na Božju volju, ali je ostala zbunjena, jer nije mogla zamisliti kako će sve to biti. Izložila se smrtnoj opasnosti, jer trudna djevojka bez muža zaslužuje kaznu prema tadašnjim zakonima. S druge strane, Josip je na mukama, zaručnica mu je trudna, kako da je otpusti bez previše štete, jer i on zna koliko je to opasno za nju. Iz ljudske perspektive sve je komplicirano, bez rješenja. Kako će Josip vjerovati Mariji da će roditi Božjeg Sina, pa tko bi u to povjerovao? Kao da bi Mesija došao na svijet na takav način, kao djetesce koje će roditi jedna obična, skromna djevojka. Tako je, ako čovjek gleda iz svoje perspektive. Ali Bog se brine oko svoga plana pa šalje anđela i Josipu, koji mu pojašnjava Marijinu situaciju.

I kada se sve činilo riješeno i uređeno, izlazi careva naredba o popisu, te moraju poći u Betlehem. Opet briga i neizvjesnost. Dalek i težak put koji moraju prijeći. A onda, kada uspijevaju stići do Betlehema, za njih nema mjesta ni u jednom prenoćištu, nitko nema krevet za majku Božjeg Sina. I nova agonija, briga i neizvjesnost. Utočište pronalaze u štali, smještaj koji nije dostojan

čovjeka, a baš tu se rađa Božji Sin. Marija i Josip to nikada ne bi odabrali za mjesto rođenja Spasitelja, ali Spasitelj to sam izabire, jer on ima planove drukčije od ljudskih, on gleda na ono na što ljudi ne gledaju. Ljudi žele udobnost, žele dati najbolje u materijalnom smislu, a Bog želi pružiti ljubav i omogućiti spasenje. A ovdje u štali to može pokazati svim staležima, od pastira do kraljeva. Zato se i pobrinuo da se baš na taj način dogodi njegovo rođenje.

Sve je po Božjoj zamisli

I opet briga, najveća do sada, Herod želi ubiti dijete. Osmislio je plan koji se čini savršen, ne može propasti. No, može li čovjek ugroziti Boga i njegove planove? Naravno da ne može. Sve se događa onako kako Bog želi. Anđeo upućuje Josipa na bijeg u Egipat dok opasnost ne prođe. Tako se ispunilo sve što je najavljeno po prorocima i sve što je Bog u svom naumu zamislio. Čovjekovo spasenje, iako se činilo ugroženo, to nije bilo, jer Bog se za sve pobrinuo. Niti jedna opasnost nije to uistinu bila, već je bila situacija u kojoj je Bog želio pokazati svoju brigu i svoju moć, želio je pokazati da je on iznad svijeta, iako u njega dolazi, te da je uz one koje je odabrao za svoje suradnike.

On tako želi biti uz nas i roditi se u našem srcu. Pripraviti mu mjesto teško je i puno protivština, ali blago onome koji se uzda u Gospodina, jer Gospodin naš trud i želju da mu ugodimo uvijek okreće na dobro, okreće na to da naše srce postaje njegov dom. Ako mi to želimo, oko toga se trudimo, on će nam pomoći da se to i dogodi. A je li se dogodilo, pokazat će mir i ljubav koje osjetimo tijekom ovih blagdana, i ne samo sad, pokazat će da je Bog bio uz nas u našim borbama i nastojanjima da mu se približimo, jer on svoje ne napušta, nego vodi.

Katolici u Kisaču pod zaštitom sv. Ćirila i Metoda

Kako se čuvala i selila katolička kapela

Subotička biskupija postojeću je vikariju u Kisaču 1968. godine uzdigla na razinu filijale, za koju navodi da ima vlastitu kuću s velikim molitvenim prostorom

Kisač je po mnogo čemu izvanredno mjesto. Život u ruralnoj sredini i očuvanje isto takvih obrazaca, koji se u vidu hrane i tradicijske odjeće Slovakinja mogu vidjeti i u Novom Sadu, ostaju simboli ovog velikog sela nedaleko velikog grada. Od 1773. ono je naseljeno Slovcima evangeličke vjere, uz manji broj pravoslavnih Srba. Burna povijest protestantizma među vojvođanskim Slovcima rezultirala je i razvitkom nekoliko brojčano manjih zajednica, od kojih su danas u Kisaču najprimijećeniji evangeliци metodisti te baptisti.

U tu su sredinu gotovo neprimjetno ušli i katolici. Kisač je bio dio vlastelinstva futoških grofova, koje se prostiralo od Bačkog Petrovca na sjeveru do Futoga i Banoštora na jugu. Futoški vlastelini slijedili su habzburšku politiku kolonizacije, najviše grof **Andrej Hadik** (u čijem je posjedu bilo vlastelinstvo od 1769. do 1852.), a od 1852. pa sve do Prvog svjetskog rata **Rudolf Chotek**. Grof i njegova obitelj su se skrbili i za bogoslužje, bogoslužna mjesta i njihovo opsluživanje. Na prvom mjestu bili su patroni Katoličke crkve i župa, ali i podupiratelji pravoslavnih, pa i evangelika.

Crkvene statistike Kalačko-bačke nadbiskupije za župu Futog navode i podatke o kisačkoj filijali, u kojoj je tijekom XIX. stoljeća bilo od četiri do deset katolika. Već 1915. zabilježen je broj od 54, no pred Drugi svjetski rat u selu nije zabilježen niti jedan. O podrijetlu ovih ljudi, zemljopisnom i nacionalnom, mogu se saznati samo posredne činjenice, primjerice da su jezici propovijedanja 1822. u župi Futog bili njemački i mađarski, ali od sredine XIX. stoljeća i »ilirski«, tj. hrvatski. Tajnu pojave hrvatskog jezika odgonetnut će nam povijest jednog drugog lokaliteta u sjevernom dijelu vlastelinstva.

Prva i druga kapela kroz život Marije Jozić

Stvari se za Kisač mijenjaju nakon Drugog svjetskog rata. Subotička biskupija je postojeću vikariju u Kisaču 1968. godine uzdigla na razinu filijale, za koju navodi da ima vlastitu kuću s velikim molitvenim prostorom. Riječ je, zapravo, bila o polovici velike kuće koja se nalazi u

Ulici doktora Janka Gombara, na brojevima 22-24. Dio koji je kupila Subotička biskupija nalazio se na broju 22, dok je polovica na broju 24 pripadala Slovačkoj evangeličkoj metodističkoj crkvi.

»Protestanti su nas, nakon što smo dugo vremena dijelili istu veliku kuću, zamolili da se premjestimo. S tadašnjim župnikom u župi Imena Marijina u Novom Sadu i dekanom preč. **Blaškom Dekanjem** obnovili smo kuću koja se nalazi neposredno do pravoslavne crkve, na adresi Doktora Janka Gombara 87a. Namještaj je dao subotički biskup **Matija Zvekanović**, koji je konačno i blagoslovio novouređenu kapelu sv. Ćirila i Metoda 1990. godine«, priča župnik u Futogu od 1998. **Antun Kopilović**.

On redovito u njoj drži svete mise jedanput mjesečno, a posljednjih godina na njima su nazočne tri osobe. Priča jedne od njih vrlo dobro ilustrira život katoličke dijasporice i čvrstu vjeru Hrvata bosanske krvi pridošlih posljednjih sedamdesetak godina u Vojvodinu. Ljudske se sudbine, naime, prepliću sa sudbinom zajednice Crkve, a povijesni slojevi dolazaka i odlazaka naroda u Vojvodini pokriveni su

jedan drugim. Godine 1942. u Požegi rođena je **Marija Jozić**. Njezina majka **Kata Boras**, podrijetlom iz Prnjavora, bila je udana za Požežanina **Blaža Jožića**. Kada je Marija imala devet mjeseci, 1943. godine, oca Blaža su odveli u logor. Marija se u svojem iskazu ne može sjetiti je li za to bilo povoda i koji je logor bio u pitanju, no jednoga dana Marijinu baku Mariju Jozić obavijestili su da sinu ne može dostaviti ručak jer je, navodno, preminuo od trbušnog tifusa. Nitko u obitelji nije u to povjerovao.

»Po pričama, on me je uzeo u ruke prije odlaska u lo-

gor i kazao: 'Ovo dijete neće znati tko mu je tata'. Mama je ostala udovica, sa stricem, ali je nakon maltretiranja pobjegla u Prnjavor, kod pokojne babe. Ni tamo nije bilo dobro, pa je sa mnom došla u Futog i udala se za očuha, Slovaka iz Begeča, također prijeke naravi. Imam još dvije sestre. Naš život s njim bio je obilježen teškim radom u poljoprivredi u gotovo neprijateljskom okruženju«, priča Marija.

Marija Grňa, rođ. **Jozic**, sa svojom kćerkom **Ruženkom** čuvarica je katoličke kisačke kapele sv. Ćirila i Metoda. Mjesto na kojem se sada nalazi, u kući koja je gotovo u sjeni pravoslavne i preko puta slovačke evangeličke crkve, mjesto je stanovanja ove dvije žene – jedne sjetne i umom bistre starice i jedne poduzetne i vrijedne trgovkinje. Marija govori kako je do toga došlo.

»S kćerkama Marijom i Ruženkom i s mužem sam u Kisač došla pod kiriju. Stanovali smo pošteno u kući **Marie Pavlove**, sve dok se nije udala njezina kćer, godine 1980. Tada nam je ponudila da prijedemo u dvosoban

stan koji se nalazio u velikoj kući 'skupštine' s dvanaest prozora, kako se lokalno naziva vjerska zajednica metodista, u kojoj je ona bila domarka. Polovica kuće bila je, zapravo, metodistička crkvena zgrada, a polovica katolička, s kapelom. No, naše stanovanje tamo nije bilo trajno riješeno. Tadašnji futoški župnik **Željko Augustinov** došao je na razgovor o tome s domarkom, koja je, pak, pobjegla u Slovačku, sakrivši ključ. Ostala sam bez mjesta stanovanja, koje sam ožbukala i uredila. Augustinov mi je, zato, kazao da donesem pokućstvo i da se tu doselim. To je bilo 1984. godine, i tamo sam također skrbila za crkvu narednih šest godina, kada je odlučeno da se preda protestantima u zamjenu za kuću u kojoj sada živim.«

Kada je Marija došla u sadašnju kuću, ona je bila u vrlo ruševnom stanju, no, kako kaže, velečasni Ante Kopilović i biskup su kupili kuću i učinili sve da u nju prijeđe.

»Cijeli ruševni objekt morali smo osposobiti za život, a dio do ulice za crkvu«, kaže Marija.

Savršeno, skromno i bez vanjskog obilježja

Tako je i danas. Čak i površni promatrač može vidjeti da je i vanjšina kuće, ali i unutrašnjost molitvenog doma skladno, gotovo savršeno a skromno uređena. Marija je ulični dio potpuno preuredila nakon smrti muža, 2019. godine. Ipak, na njemu nema znaka ili natpisa koji bi upućivao da je tu središte katoličke filijale i misno mjesto. U njezinoj unutrašnjosti, pak, sve odiše umjerenošću i svečanošću. Pozornost privlači slika Bogorodice u zadnjem dijelu kapele. Ona je ovdje vjerojatno donijeta iz crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije koja se nalazila na pustari Otomajur, 12 km sjeverno od Futoga i oko 3 km zapadno od Kisača. Ondje je župa Futog formirala samostalnu kapelaniju koja je obuhvaćala područje majura i salaša Irmovo, Henrika, Alpar i Marijamajur i sela Kisač i Petrovac. Središte kapelanije i sama crkva nalazili su se u Otomajuru. Grof Chotek je izgradio crkvu 1903. godine, u kojoj se propovijedalo mađarski i hrvatski. Jedno je vrijeme bilo i kapelana zaduženih za sva ta područja, na kojima je živjelo, po popisu iz 1915. godine, 644 katolika.

Tu su, dakle, korijeni katoličkih bogoštovnih mjesta današnjega Kisača i Petrovca. Korijeni su, nažalost, sasječeni. Crkva je u međuratnom razdoblju, a posebno nakon Drugog svjetskog rata, izgubila i vjernike, raseljavanjem salaša i majura, ali i sam objekt kapele koji je srušen nepoznate godine. Mnogi Kisačani pamte njezin temelj i zidove, na današnjem lokalitetu Malo Irmovo. U Kisaču je, kao nijemi svjedok otomajurske crkve, ostala (vjerojatno oltarna) Marijina slika.

Na kisačkom groblju nalaze se grobnice hrvatskih obitelji Karaba, Černivec, Ocrnja, Lončar i Leštar. Nevjeste udane za Slovake redovito su prelazile »na muževu stranu« – u evangelički crkveni život. Hrvata je u selu u posljednjih šezdeset godina bilo od 19 do 27 (po popisima), a 2022. samo 12.

Marko Tucakov

Nedovršen proces demokratizacije

U organizaciji Centra za multikulturalnost iz Novog Sada i pod pokroviteljstvom Fonda za otvoreno društvo održan je 20. prosinca Okrugli stol na temu »Politička reprezentacija manjina i pitanje izbora nacionalnih vijeća. Sudionici okruglog stola bili su predstavnici nacionalnih vijeća, nevladinih organizacija i stručnjaci iz ove oblasti. Hrvatsko nacionalno vijeće predstavljali su *Lazo Vojnić Hajduk*, predsjednik Izvršnog odbora, *Tomislav Žigmanov*, član Izvršnog odbora, *Ladislav Suknović*, tajnik HNV-a i *Tatjana Melvinger*, članica HNV-a.

PITANJE CENZUSA: *Dušan Pavlović*, prvi uvodničar, iz Beograda, govorio je o europskim standardima i konvencijama, o načinu na koji se uređuje manjinsko pitanje u srednjoj i istočnoj Europi, o moralnom opravdanju koji potkrepljuje reprezentaciju manjina u parlamentu i problemima koji postoje u Srbiji kad je u pitanju zastupljenost manjina u parlamentu. Pavlović je rekao kako izborni sustav u kojem postoji jedna izborna jedinica i visoki cenzus, kao što je to u Srbiji, garantira da manjine ne mogu ući u parlament, te bi cenzus od 5 posto, koji važi za velike stranke, morao biti smanjen na 2 posto i to za manjine koje čine najmanje 0,5 posto ukupnog stanovništva. U Srbiji bi to konkretno značilo da bi sedam manjina imalo svoje zastupnike u parlamentu.

(Jasminka Dulić)

Republika zaostaje za Pokrajinom

Iako su tijekom protekle godine napravljeni značajni pomaci u pojedinim segmentima u sferi zaštite manjinskih prava, onim što je urađeno na razini Republike ne može se biti previše zadovoljan. Zakonski temelji nekih djelotvornih odluka i poteza, kao što je na primjer formiranje nacionalnih vijeća, ili realiziranje nekih posebnih prava,

kakvo je uvođenje nastave na materinskom jeziku u hrvatskoj zajednici, proizlaze iz zakona koji su donijeti na razini državne zajednice. Republika, međutim, u svojem zakonodavstvu kasni s mnogim propisima i zakonima, pa i s onima koji se tiču prava nacionalnih manjina, ocjenjuje *István Ispánovics*, zastupnik u republičkom parlamentu, član komisije za izradu republičkog ustava, i istodobno član zakonodavnog odbora i odbora za pravosuđe u tom parlamentu.

VIJEĆA – NAJVAŽNIJI KORAK: Nedvojbeno krucijalnu novinu glede položaja manjina u našoj zemlji predstavlja osnivanje nacionalnih vijeća, što je učinjeno na temelju Zakona o zaštiti nacionalnih i etničkih zajednica, usvojenog u saveznom parlamentu. To je svakako velika stvar, stav je koji se može čuti na mnogim stranimama, ali je sam čin osnivanja jedino što se uradilo na tom planu.

(V. Laloš)

Čekaju nas teški zadaci

Nakon smjene Bele Tonkovića, u petak 19. prosinca na prijedlog Demokratske stranke Hrvata u Vojvodini izabran je novi dopredsjednik SO Subotica Lazar Baraković, koji će ovu funkciju obavljati do raspisivanja lokalnih izbora sljedeće godine. Lazar Baraković je dugogodišnji član DSHV-a i ugledni privatni poduzetnik. Poduzeće koje je utemeljio trenutno ima 17 uposlenih i uspješno radi od 1993. godine. Poduzeće se bavi proizvodnjom i trgovinom poljoprivrednih strojeva i rezervnih dijelova. Odbornik Martin Bačić je, obrazlažući prijedlog, istaknuo da je Baraković, osim što je veoma uspješan poduzetnik, dobitnik Oktobarske nagrade grada Subotice i Prvomajske nagrade. Za izbor Barakovića glasovalo je 40 odbornika. Nakon izbora Baraković je za »Hrvatsku riječ« rekao: »Do sada sam radio više različitih poslova i trudio sam se uvijek da radim najbolje što mogu. I na novoj funkciji dopredsjednika zalagat ću se i raditi najbolje što mogu, dakako zajedno sa suradnicima. Osobno smatram da bih najviše mogao doprinijeti u oblasti gospodarstva jer sam cio život u tome proveo.«

(J. D.)

Promocija »Hrcka«

U subotu, 27. prosinca održat će se svečano predstavljanje prvog broja časopisa za najmlađe »Hrcko«, prvog i jedinog časopisa za djecu na hrvatskom jeziku na ovim prostorima. »Hrvatska riječ« ovim putem poziva sve mališane, njihove učitelje i roditelje, kao i sve prijatelje »Hrvatske riječi«, da prisustvuju ovom događaju, značajnom ne samo za djecu, već i za cijelu hrvatsku zajednicu.

Promocija će se održati u Plavoj vijećnici Gradske kuće, s početkom u 11 sati.

Tiha noć u Nazoru

HKUD *Vladimir Nazor* priredio je u nedjelju, 21. prosinca, božićni koncert *Tiha noć u Nazoru*. U prepunoj dvorani Hrvatskog doma pjevalo se u slavu Isusova rođenja, a u programu su sudjelovali tamburaši HKUD-a *Vladimir Nazor*, dječji zbor župe Presvetog Trojstva, obitelj **Antunić**, Kamerni zbor *Carmel Concordia*, učenici Glazbene škole *Petar Konjović* iz Sombora i dječji pjevački zbor Mađarske građanske kasine.

Prije koncerta priređena je izložba božićnjaka. Izloženo je bilo 14 božićnjaka iz Sombora, okolnih salaša i Subotice.

»Božićnjak pripremam svake godine i on mora biti spreman do Badnje večeri. Tijesto je obično kao za kruh, ali se božićnjak ukrašava figuricama od tijesta. Na božićnjak se stavlja Sveta Obitelj, domaće životinje i obvezno grana s devet manjih grana i ptičicama. Božićnjak stoji cijelog Božića. Na Tri kralja božićnjak se reže i lomi na glavi najmlađe osobe. Svi ukućani uzmu po parče, a ostatak se da domaćim životinjama«, kaže **Jolika Raič**, koja božićnjak pravi svake godne, a, kako kaže, imat će tko i nastaviti tu tradiciju.

Prvi puta *Nazor* je priredio i prodajni *Božićni vašar*. Sudjelovali su proizvođači meda, božićnih ukrasa, kolača i drugih slastica, božićnih ovčica.

»Već pet tjedana sam na adventskim i božićnim izlozbama i sada pred sam Božić i u Hrvatskom domu. Zadovoljna sam prodajom. Što se najviše kupuje? Vanilice, medenjaci, slani keksići«, kaže **Klara Oberman**.

Kako je kazao predsjednik **Tomica Vuković**, božićni koncert organizira se na Oceve i tim programom udruga završava godinu.

»Dio koncerta je izložba božićnjaka, a ove godine htjeli smo obogatiti program, pa smo pozvali naše članove i prijatelje *Nazora* koji se bave nekom zanatskom proizvodnjom, izradom ukrasa, svijeća, kolača i ovčica da izlože svoje proizvode. Zadovoljni smo brojem sudionika, a posebno raduje što je velika dvorana Hrvatskog doma večeras bila prepuna«, kazao je Vuković.

Z. V.

Koliko kojih kuglica ima na boru?
Koliko ih je ukupno?

 _____

 _____

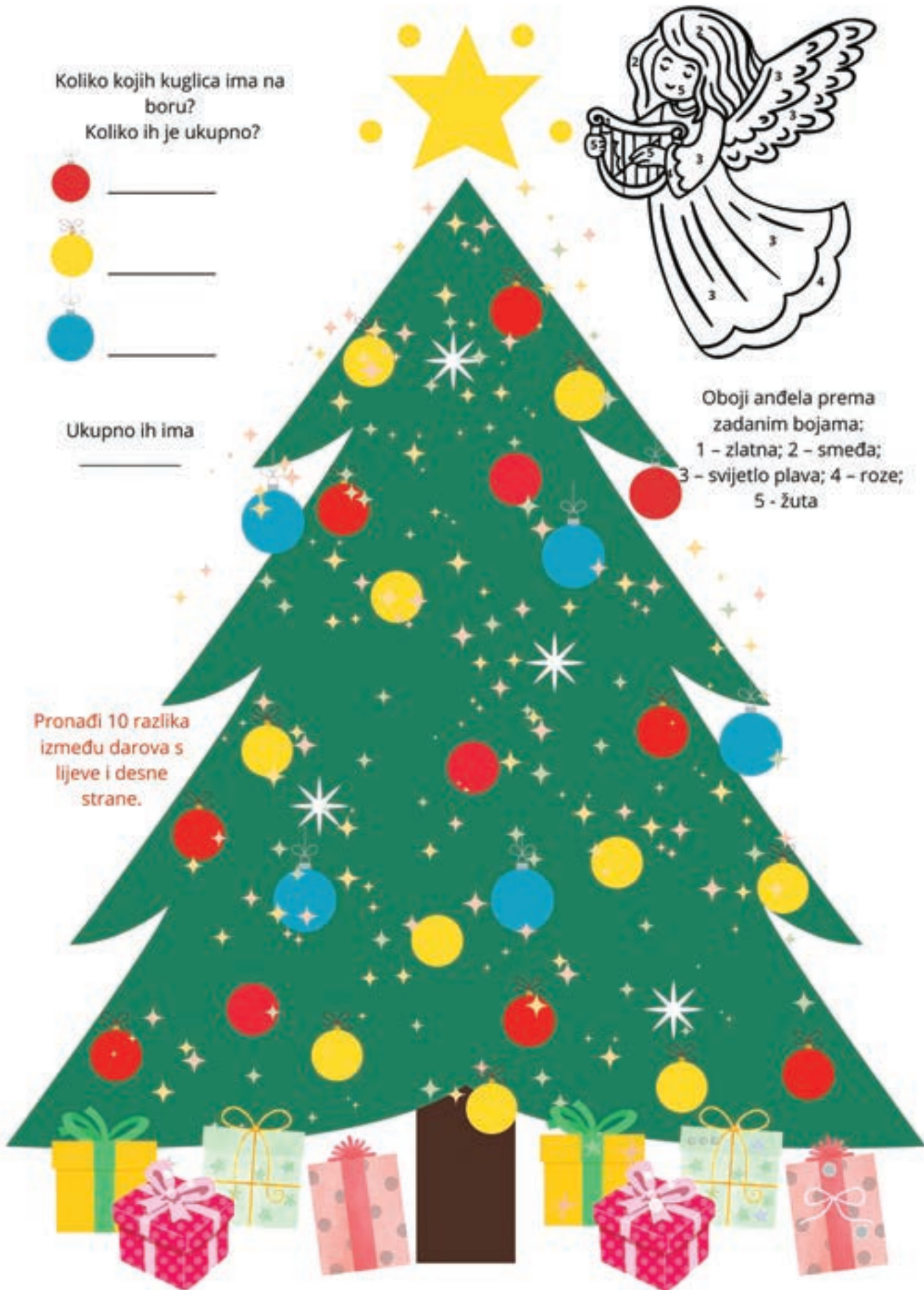
 _____

Ukupno ih ima

Pronađi 10 razlika između darova s lijeve i desne strane.

Oboji anđela prema zadanim bojama:
1 – zlatna; 2 – smeđa;
3 – svijetlo plava; 4 – roze;
5 – žuta

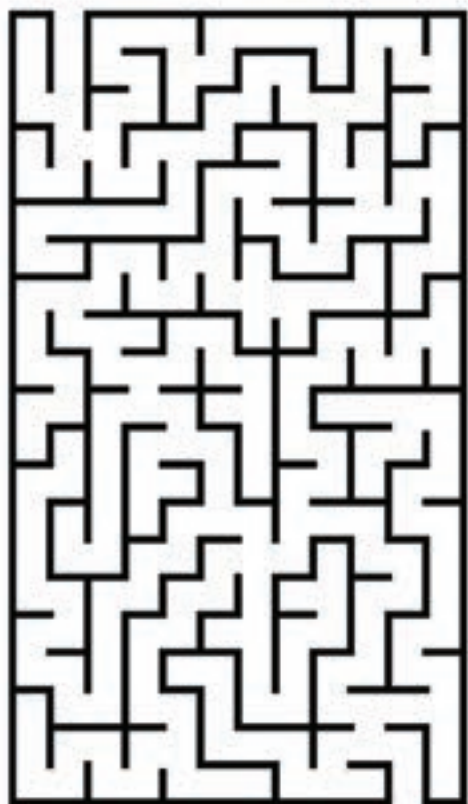

Filip Đurđević, II. r – OŠ Ivan Goran Kovačić, Sonta

Filip Gal, II. r – OŠ Ivan Goran Kovačić, Sonta

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35 m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaćete su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 14. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela:

OBAVJEŠTAVA JAVNOST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva JKP *Vodovod i kanalizacija* Subotica, Trg Lazara Nešića br. 9/a, 24000 Subotica, podnio je dana 17. 10. 2025. godine, pod brojem 005049725-2025-09693-004-081-380-001, zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Bunar B-3/III na Vodozahvatu II«, na katastarskim parcelama br. 14602/2, 14603/2 i 14604/2 k. o. Novi grad, Subotica.

Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju nositelja projekta i dostaviti mišljenje na podnijeti zahtjev u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektronički na internetskoj veb prezentaciji Grada Subotice, na adresi www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektroničkom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.ls.gov.rs.

U postupku odlučivanja tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njen opseg i sadržaj ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 29. 12. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Društvo ljubitelja adventskih putovanja

Adventski luksuz i zimska elegancija švicarskih Alpa

Zbog određenih životnih okolnosti ne mogu puto-
vati na udaljenije destina-
cije, pa se ovih dana uglavnom
šetam po adventima u bližoj
okolini. Ipak, uživam u fotografi-
jama koje pronalazim na strani-
cama raznih časopisa i na druš-
tvenim mrežama prijatelja. Tako
sam primijetila da postoje ljudi
koji u ovom razdoblju gotovo
svakog vikenda odlaze u neku
drugu europsku destinaciju po
svoju dozu božićne i blagdan-
ske energije. Jako mi je to lijepo
i inspirativno.

U jednom mi je trenutku proš-
lo kroz glavu kako bi bilo simpa-
tično da postoji društvo ljubitelja
adventskih putovanja, neka vr-
sta kluba koji bi okupljao ljude
oko iste ljubavi, strasti i stila
putovanja. Mogli bi postojati ti-
jekom cijele godine, maštajući
i planirajući prosinac ispunjen
putovanjima, ili se »buditi« tek u
drugo polovini godine, nakon ljetnih avantura, kada bi se
bacali na akciju i naposljetku na realizaciju svojih plano-
va. Malo sam istraživala, ali u tom kratkom vremenu ni-
sam uspjela pronaći nešto slično, barem ovdje u okolici.
Ipak, sigurna sam da je netko negdje već pokrenuo takvu
priču, samo još nije stigla do mene.

Za promjenu luksuz

Među svime što mi se proteklih tjedana posebno izdvo-
jilo nalazi se i mjesto St. Moritz, kojem se sada posve-
ćujem u duhu blagdana i zimskih destinacija. Općenito,
glamur i luksuz nisu nešto za čim mi srce osobito igra, ali
ne znači da ih zbog toga moram diskriminirati.

U srcu švicarskih Alpa, na visini od gotovo 1.800 me-
tara, smjestio se St. Moritz, sinonim za zimski glamur,
vrhunsku prirodu i tradiciju odmora koja traje više od
stoljeća. Iako je poznat kao modno skijalište koje privlači
svjetsku elitu, St. Moritz zimi pokazuje i jednu topliju, pri-
stupačniju stranu, osobito u vrijeme adventa kada planin-
ski pejzaži postaju kulisa prave blagdanske bajke.

Grad se nalazi u dolini Engadin, okružen zaleđenim je-
zerima i vrhovima koji zimi blistaju pod snijegom. Advent

u St. Moritzu nije bučan ni prena-
padan, već elegantan i profinjen,
u skladu s njegovim karakterom.
Božićni sajam smješten je uz
samo jezero i u središtu mjesta,
gdje drvene kućice, diskretna
rasvjeta i mirisi začina stvaraju
ugodaj ugodne alpske intime.
Na štandovima se može prona-
ći sve, od ručno rađenih ukrasa
i božićnih suvenira do domaćih
proizvoda poput čokolada, sire-
va i poznatih švicarskih kolačića.

Gastronomski dio adventa
posebno je iskustvo za sebe.
Posjetitelji mogu kušati kla-
sične švicarske delicije poput
raclettea, fonduea i röstija, jela
koja savršeno griju u hladnim
zimskim večerima i najbolje pri-
čaju priču o lokalnoj tradiciji. Uz
čašu kuhanog vina ili punča, bo-
ravak na sajmu lako se pretvori
u višesatno uživanje bez žurbe.

Iako odiše luksuzom, božićni
sajam u St. Moritzu posebno je
prilagođen i obiteljima. Najmlađi mogu sudjelovati u krea-
tivnim radionicama, izrađivati božićne ukrase, ukrašavati
kolačiće ili se družiti s Djedom Božićnjakom, dok roditel-
ji bezbrižno uživaju u blagdanskoj atmosferi. Upravo ta
ravnoteža između elegancije i topline čini advent u St.
Moritzu posebnim.

Zimske radosti sa stilom

Zimske aktivnosti ovdje, naravno, nadilaze sam ad-
vent. St. Moritz nudi vrhunske skijaške terene, savršeno
uređene staze za skijaško trčanje, ali i niz alternativnih
doživljaja poput klizanja na zaleđenom jezeru, zimskih
šetnji ili sanjkanja. Za one željne luksuznijeg iskustva tu
su vožnje saonicama kroz snježne pejzaže, vođene ture
po planinama te bogata wellness ponuda u kojoj se lako
zaboravi svakodnevni ritam.

St. Moritz je idealno mjesto za putnike koji žele spoj
prirode, vrhunske usluge i blagdanskog ugođaja, bez
odricanja od komfora. Moj dojam je da je primjereniji za
one punijeg džepa, ali u ovakvim pejzažima će svakako i
svi ostali lako naći svoj gušt.

Gorana Koporan

Završen prvi dio prvenstva 1. HNL

Dinamo je jesenski prvak

O samnaestim ligaškim kolom zaključen je prvi dio prvenstvene sezone 2025./26. u 1. HNL. Nogometaši *Dinamo* su, unatoč ne baš impresivnim partijama, osvojili najviše bodova (38) i jesenski dio zaključuju na prvoj poziciji. Jedan bod ispred prvog pratitelja *Hajduka* (37) i jedinog ozbiljnog rivala u borbi za šampionski naslov.

DINAMO

Kompletno restaurirana momčad *Dinamo* preživjela je tešku domaću nogometnu jesen i, na njenom koncu, ipak uspjela ostvariti zacrtani cilj – vodeću poziciju pred nasta-

Foto Hina/ Dario GRZELJ

vak u proljetnom dijelu. Jer, igranje na tri fronte (prvenstvo, Liga Europe i hrvatski kup) i te kako je ostavilo traga na *modre* pod vodstvom trenera **Kovačevića**. Nakon odličnog prvenstvenog i europskog starta uslijedio je veliki pad forme (koji još traje u Europi), ali su se nogometaši višestrukog hrvatskog prvaka u posljednjim domaćim kolima maksimalno konsolidirali i rezultatski iskoristili prijašnje kikseve *Hajduka*. Poslije neodlučenog derbija na Maksimiru protiv splitskih *bilih* (1:1), *dinamovci* su rutinerski pobijedili u »dva zicera« protiv *Slavena* (5:2) i *Lokomotive* (2:0) i zadržali minimalnu prednost tijekom zimske pauze. Koje u biti za njih i neće biti u pravom smislu riječi, izuzev kraćih božićno-novogodišnjih blagdana, jer ih tijekom siječnja očekuju odlučujući dueli protiv *FCSB* (Rumunjska) i *Midtjylland* (Danska) u kojima se traži mjesto u europskom proljeću Lige Europe.

HAJDUK

I momčad *majstora* s *mora* doživjela je tijekom ljeta znatne trenersko-igračke korekcije (trener **Garcia**, trio Španjolaca i dr.) i ponovno u prvenstvo ušla kao ozbiljni kandidat za osvajanje toliko željenog naslova. Kako to i dolikuje *Hajduku* (sezonom unatrag) bilo je bljeskova i »crnih rupa« (mjesec dana bez pobjede), ali finalni jesen-

Foto: HINA/ Mario STRMOTIĆ

ski poredak ostavlja *bile* u ravnopravnoj poziciji bitke za naslov prvaka Hrvatske (koji se čeka puna dva desetljeća). Pobjeda (11-12) i poraz (3-4) manje od *Dinama*, uz dva remija više (2-4) donijeli su kakvu-takvu mirnu atmos-

Rijeka osigurala proljeće

Prošlosezonski prvak *Rijeka* nakon katastrofalnog starta sezone 2025./26., s novim trenerom **Sanchezom**, ipak se uspjela vratiti na pobjedničko-pozitivni kolosijek. Polagano se bliži vrhu tablice 1. HNL, a uspjela je osvajanjem 16. mjesta u skupini izboriti i plasman na proljeće u Ligi Konferencije.

Tablica

Dinamo 38, Hajduk 37, Istra 26 (-1), Slaven 26, Rijeka 24 (-1), Varaždin 23, Gorica 19, Lokomotiva 19, Vukovar 15, Osijek 14

Foto: HINA/Gordan Panić

feru tijekom zimske pauze. Urugvajski stručnjak donio je puno promjena i može se slobodno reći usadio trkačko-borbeni mentalitet u momčad koja je godinama ovisila u **Livajinoj** lucidnosti. A nekoliko posljednjih utakmica je živa legenda i neprikosnoveni kapetan izgubio startersko mjesto i počeo dobivati minimalne minute u igri. No, rezultati pokrivaju ovaj hazard, jer bočni napadači (**Šego** – najbolji strijelac lige i **Rebić**) zabijaju i asistiraju za pobjede. A upravo tako je bilo i u posljednjem ovogodišnjem susretu protiv *Vukovara* (2:1), koji je *Hajduk* završio s devetoricom na terenu, pa ipak upisao važnu pobjedu (**Šego** strijelac, **Rebić** dvostruki asistent).

OSIJEK

Zasigurno najveće negativno iznenađenje prvog dijela prvenstva 1. HNL je svakako momčad *Osijeka*. Posljednje mjesto na tablici sa samo 14 osvojenih bodova iz 18 susreta (2 pobjede, 8 neodlučenih i 8 poraza). Niti promjena trenera (**Sopić** umjesto **Rožmana**) nije još uvijek urodila plodom jer Osječani jednostavno kao da su zaboravili pobjeđivati. Svi njegovi navijači nadaju se kako će nakon zimske prvenstvene stanke ipak stvari krenuti na bolje i da će bijelo-plavi pobjeći s dna tablice.

D. P.

Foto: HINA/ Miljenko KLEPAC

POGLED S TRIBINA

KK Spartak

U svom debitantskom nastupu u Ligi prvaka momčad *Spartak Office Shoes*, aktualni viceprvak Srbije, ostvario je veliki uspjeh osvajanjem drugog mjesta u skupini H i izborio plasman u doigravanje za sljedeću fazu natjecanja. Subotički *golubovi* iz Dudove šume hrabro su se otisnuli put Kanarskih Otoka, Francuske i Portugala i protiv *Gran Canarie*, *Le Mansa* i *Benfice* uspjeli ostvariti odličan rezultat. Tri pobjede (2 puta *Benfica* i doma *Le Mans*) bile su dostatne za uvjerljivo drugo mjesto i privilegiraniju poziciju u mečevima protiv *AS Karditsasa* (Grčka), jer će u slučaju neodlučenog rezultata u prva dva susreta imati prednost u majstorici na domaćem parketu. Prema prikazanim igrama, uz »stečeno međunarodno iskustvo«, za očekivati je da se i ova prepreka uspješno preskoči i Subotičani tijekom proljeća i dalje imaju priliku gledati europsku košarku u svom gradu. Uz to, *Spartak* i dalje solidno gura u ABA ligi, gdje je temeljni cilj osvajanje četvrtog mjesta i plasman u odigravanje u borbi za naslov

Foto: subotica.info

prvaka, s obzirom na prikazane partije u dosadašnjem dijelu prvenstva nekadašnje Regionalne, a danas već euro-svjetske lige. Momčad iskusnog trenera **Jovanovića** u potpunosti opravdava svoj igrački izbor i ukazano povjerenje, pa vjerujemo da će se tako nastaviti i tijekom sljedeće 2026. godine. Prolazak kvalifikacijskog doigravanja protiv grčke momčadi (6. siječnja doma i 8. siječnja u gostima) i plasman u sljedeći krug skupina košarkaške Lige prvaka, uz planirano osvajanje mjesta među prve četiri momčadi u skupini B ABA lige, upotpunilo bi lijepu sliku potpune renesanse subotičke košarke.

D. P.

Umotvorine

- * Zaboravi grešku, ali zapamti lekciju.
- * Sumnja ubija više snova nego neuspjeh.
- * Ako već moraš, moraj lijepe stvari.

Vicevi, šale...

- Sjedite. Kakvi su simptomi?
- Doktore, kašljem, malaksao sam i boli me grlo.
- Je l' pijete nešto?
- Može jedna rakija, ali na brzaka.

- Konobar, zamijenite mi ovo jelo!
- Izvolite, u čemu je problem?
- Okačila sam ga na FB prije deset minuta i ne-mam nijedan lajk!

Aforizmi

- * Svatko plati svoju iluziju. A kad platiš, ostaviš dobar bakšiš – onako, gospodski.
- * Ako žuriš, možda stigneš brže. Ali hoćeš li stići tamo gdje treba?
- * Pitali su mudraca što je to oprost? Odgovor je bio: »To je miris koji cvijet daje kada je zgažen«.

Vremeplov – iz naše arhive

Volonteri Caritasa Srijem, 2015.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Kobo i pivac

Nit je pivac šantav, nit je kobo ćorav, al su opet za pripovitku.

Jedared vitar razvršio nisku kamaru slame, pa se na njoj okupio pilež. Ima tu i matorine, a ima i kvočaka s pilićima. Pivac vodi sve. Raščepka da sve siva mamuzama, zarepusi, pa ništom stane u stranu i:

– Kvoc, kvoc, kvoc, kvoc – kukuriku-uuu...!!!

Gleda, pa samo uživa kako njegov ženski svit i kokoši jal dica kupe po koji krzav vlat i zrnce.

Gleda pivac, gleda odozgor i gladni kobo. Uživa pivac, uživa i kobo. Samo kobo nji vidi, oni njega ne.

– Uživajte, samo vi uživajte dok se sasvim ne zabavite – kobo će u sebi.

Kružio iznad guvna, kružio i kad je mislio da je prilika, najedared se ko kamen spustio kamari da ukrade pilence za ručak.

Pilićima na sriću, kobi na nesriću, kvočka ga ositila kad njim je bio već iznad glave, pa mu se bacila u kob. Ona sunila pod njega, kobo sad već nije imo kada za skrećanje, pa se tako dogodilo da se lipo zabio u raščepkanu slamu. Kako se oštro zaušiljo iz visine, tako se zabio u slamu ko da je zaronio u vodu.

Ne triba veće nevolje neg kad kokoš pobisni el zaslipi, a još kvočka! Navalile na njega i tu se ne pita ko čupa criva, ko vadi oko.

Kobo se kojikako oto, al dok nije uzletio, borme nije znao šta je od njega ostalo a šta je otpalo: načet i krvav na sve strane.

Sve se to dogodilo dok lupiš dlanom o dlan.

Kad će kobo lupit, pivac baš dobro raščepko slamu i skočio ukraj kamare, pa zažmurio i:

– Kukuriku! Kukuriku!

Piva on i piva ko da sav svit mora čut kako je raščepko dobru pregršt vlača. Dok se nije sitio kaki vršaj se dogodio na kamari, kobo već i izmako.

Pivac doduše nije vidio već se sad samo dositio šta je bilo, al su sve to vidila dva kobina brata koji su baš onda naletili iznad ledine.

Oni su mu i kazali da mu sad baš moć bit žao što nema džep, da bar u njega pokupi criva, kad mu već ispadaju iz trbuha, i da sad brez po muke moć visoko podignit glavu jel mu je lakša za jedno oko.

– Lipo si nam nasrado, pobratime! Osto gladan, a zapatio toliku nevolju!

– Da sam nasrado i nevolju zapatio to znam i da mi ne kažete, al da ću se za života osvetit, pa gadno, onom prokletom pivcu, to dobro zapamtite – priti se očupani kobo.

– Vid sad čovika! Šta si pivca uzo na zub kad su ti kokoške naprtile nevolju na vrat?!

– Nek je od kokošaka, nevolju ću još i prostit, al da mi onaj s orozom nevolju još i opivava, e to mu neću prostit makar do sutra živio.

Šaljive hrvatske narodne pripovijetke, 1958.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Cubanka

Pravo da j faš Joza Mlađi neg ja. Ni mlogo al kad napuniš vik i par godina značu. Oću reć da s nogama faš bolje stoji pa j kadar doć pišice do nas. Ja b vala sam mogo nasa-njat da idem pišice do nji. I evo ga unilazi ko momak s ričma da j ko od šale došo do nas. Za njim ko vojska i dičurlija. Sasam se već naviko na nje pa sam fala dragom Bogu i po-pamtio ko se kako zove. Taman posidali a faš će: »E faše, sićaš se kako smo niki dan divanili da nema više naši čardi i bircuza?“«. »Kako se neb sićo faše«, odgovaram. »E pa sasam se sitio da ima i štagod novo. Baš novo. I to lipo«, faš će. »De kaži faše? Jel štagod moderno, kako b rekli? Je l čemugod«, pitam. A faš nastavlja: »Neg šta j neg moder-no i čemugod. Nadesili koješta za dicu faše u srid sela. Za sigranje. Nadesili i cubanke«, objašnjava faš. Graja. Stipa Kurtalašev pita: »Šta j to cubanka?«. Za njim svi: »Šta j cu-banka....?«. Faš objašnjava: »E dico na cubanke se cumblje. Kadgod cubanka bila odviše u mode. Dica ju odviše voljila a ni mlogo koštala. Kogod je imo dice u kuće i imo di napraviti cubanku taj ju napravio. I gle sade čuda. U srid sela cubanke. Nis ko one naše al su cubanke«. »De čiča Joza već jedanput kašte šta j cubanka? Šta j cumbanje? Di? Kako? Od čega se pravila ta cubanka?«, pita Jelica Mrčina. »E ovako. Prvo ste u kuće morali imat dobar veliki or jel dud. Onda ste na njemu morali nać kaku granu koja paše. Da j malo jača i da j pravna. E onda se kogot moro uspentrat gore pa zavezat jedek za granu. Na dva mista. Jedek je odvisio onda skoro do zemlje a na sredini se metnila daska za sist. Daska morala bit tako metnita da kad sidneš silom prstima možeš zemlju dirnit. Kogot meto dasku tako da s moro malo skočit da b sio na dasku. E onda imaš cubanku. Čuli ste? Triba vam dud jel or, jedek i daska. I onda j išlo ovako, sidneš na dasku, kako b reko sidneš na cubanku pa se nogama odgurnjivaš jel ti kogod poguriva. I tako se cumblješ da možeš poletit«, objašnjava faš. Stipa Kurtalašev viče: »Pa to j ljuljaška čiča Joza! Tako kašte!«. »Na nje se ljuljaš!«, viče Jelica Mrčina. »Ta kaka ljuljaška i kako ljuljanje dico. Ta to j cubanka i na nje se cumblje«, skoro će bisno faš. Sase i ja umišivam: »Slu-šajte. Tu još štagod triba dodat. Dobru cubanku ni bilo lako napavit. Svi s voljili da j grana di se cubanka veže visoko. Da se moš višje i dužje cumbat. A i tu se moro nać i pravi jedek. Ni kaki truli pa da pukne. Bilo da su se i ugruvali ka j jedek bio trul pa puko. A bome bilo j i da grana za koju se cubanka veže bude visoko pa se ne mož uspentrat do njie da b se jedek vezo. Onda s radile merdevine. Šta drugo. A bome bilo i da j u cumbanju grana pukla pa j bilo belaja«. Sad Tonka Tambu-rina pita: »A šta s to merdevine čiča Marne?«. »E dico, vi baš odviše malo znate šta se kako kaže po naški. Pa merdevine s lojtre jel listve ako niste znali«, ope objašnjavam. Svi će uglas: »A toooooo«. Za veliko čudo divan brzo gotov. Dičurlaja se spakovala pa napolj. Dok su odlazili čujem kako šapću. Dogovaru se di će napraviti pravu cubanku.

U NEKOLIKO SLIKA

Winter Wonderland u Monoštoru

Foto: UG Podunav

HKC *Bunjevačko kolo*

Veliko prelo 2026. u Subotici

HKC *Bunjevačko kolo* organizira *Veliko prelo 2026.* koje će biti održano u subotu, 31. siječnja 2026., u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici, s početkom u 20 sati. Doček gostiju je od 19 do 20 sati, kada počinje službeni dio programa.

Tijekom programa goste će zabavljati tamburaški ansambli *Hajo* i *Ruže*, a nastupit će i izvođački folklorni ansambl Centra. Biti će pročitana najljepša *preljska*

pisma, a birat će se i najljepša prelja s pratiljama. Cijena ulaznice je 3.800 dinara. U cijenu je uključena večera i piće. Svaka ulaznica sudjeluje u bogatoj tomboli.

Sve informacije u vezi s rezervacijom i kupovinom karata mogu se dobiti u uredu HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici ili na telefon: 064/659-08-29 ili 024/555-589, radnim danima od 8 do 14 sati.

Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* i Organizacijski odbor *Velikog prela* objavljuju

NATJEČAJ
za izbor *Najljepše prelje*
Velikog prela 2026. godine

Prijavu za natječaj moguće je predati putem e-mail adrese hkcbunjevackokolosubotica@yahoo.com, s naznakom za »Veliko prelo 2026. – natječaj za Prelju« ili putem Facebook stranice *HKC Bunjevačko kolo* (u Inbox). Uz prijavu potrebno je dostaviti: ime i prezime, mjesto stanovanja, godinu rođenja i kontakt telefon. Prelja za izbor na *Velikom prelu* mora biti obučena u bunjevačku narodnu nošnju; za sve zainteresirane možemo pomoći oko izbora nošnje. Natječaj je otvoren do 28. siječnja 2026. godine.

Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* i Organizacijski odbor *Velikog prela* objavljuju

NATJEČAJ
za najbolju *Preljsku pismu Velikog prela 2026. godine*

Napisane preljske pisme potrebno je dostaviti na e-mail adresu: hkcbunjevackokolosubotica@yahoo.com ili poštom na adresu HKC-a *Bunjevačko kolo*, Ulica Preradovićeve br. 4, 24000 Subotica, s naznakom za »Veliko prelo 2026. – natječaj za Preljsku pismu«. Uz prijavu je potrebno napisati tko je autor pjesme i kontakt telefon, adresu i e-mail. Pjesma treba biti napisana na hrvatskom jeziku ili na ikavici s temom koja je prigodna uz prelo, zimu, blag dane, bunjevačke običaje i tomu slično. Povjerenstvo za izbor *Preljske pisme* informaciju o tome tko su autori pjesama dobija tek nakon izbora pobjednika. Natječaj je otvoren do 24. siječnja 2026. godine.

Sastanak predstavnika ZKVH-a i Akademije

Glazbena potpora iz Osijeka

Kako smo već ranije pisali, *Aktivnosti na očuvanju glazbene baštine u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata* bila je tema kojom je u srijedu, 17. prosin-

ca, u Osijeku predstavljen rad Zavoda u okviru programa *Glaz-B-os* koji organizira Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Odsjek za glazbenu umjetnost.

Prije predstavljanja održan je i sastanak predstavnika Zavoda s pročelnikom Odsjeka za glazbenu umjetnost prof. art. dr. sc. **Berislavom Jerkovićem** i njegovim suradnicima, a na kojem se razgovaralo o mogućnostima suradnje. Predstavnici Akademije izrazili su spremnost u poticanju studenata da se bave proučavanjem glazbene baštine vojvođanskih Hrvata, sami su ponudili pomoć u istraživanjima, zatim radionicama, predavanjima na temu, primjerice, zborskog pjevanja i slično. Također su izrazili spremnost da u suradnji sa Zavodom uvrste djela hrvatskih skladatelja iz Vojvodine u svoj repertoar, a u budućnosti bi suradnja mogla voditi i do novih audio izdanja ili sunakladničkih pothvata.

H. R.

35. TRADICIONALNI BOŽIĆNI KONCERT U SUBOTIČKOJ KATEDRALI

Ponedjeljak, 29. 12. 2025. u 20 sati

Sudjeluju:

Katedralni zbor Albe Vidaković

Komorni puhački sastav

Lucija Vukov - flauta

Kornelije Vizin - orgulje

Dirigent: Miroslav Stantić

Zbor župe Uskrsnuća Isusova

Komorni ansambl "Sonus"

Bogdan Rudinski - orgulje

Dirigent: Ivana Mačković

Program:

J. S. Bach, F. Couperin, M. Praetorius,

Cithara octochorda,

A. Vidaković, božićne popljevke iz svijeta

Ulaz slobodan

PRETPLATITE SE

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

* Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišati cijenu pretplata. Hvala na razumijevanju.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna

HRVATSKA RIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

www.hrvatskarijec.rs

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje

- Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: **OTPVRS22**
 AD MS FIL Subotica
 IBAN: **RS35325960160000218862**
 NIU Hrvatska riječ
 Preradovićeve 11, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«
 Preradovićeve 11, 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa: **325950060001449230**

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije

Radio Maria play

www.radiomarija.rs

[@Radio.Marija.Srbije](https://www.facebook.com/Radio.Marija.Srbije)

[@radiomarijasrbije](https://www.instagram.com/radiomarijasrbije)

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar
- 12 meseci sa 50% popusta

Astra Telekom

011 44 22 009

Božićni koncert

Čast nam je podijeliti s vama radost božićnog otajstva u Petrovaradinu očuvanog kroz jedinstvene običaje glazbene i koledarske baštine, neizostavnog dijela božićne tradicije hrvatskog naroda.

26.12.2025. (petak) u 17.00 sati u crkvi Uzvišenja sv.Križa

Radujemo se vašem dolasku i želimo blagoslovljen Božić te milosrđem i mirom ispunjenu 2026. godinu!

HKPD "Jelačić" Petrovaradin